GVARINI VERONENSIS VIRI CLARISSIMI AC PERITISSIMI REGVLAE GRAMMATICES DEMVM CORRECTAE FOELICITER INCHOANT.

PARTES grammaticę ſunt quattuor. Videlicet: littera: ſyllaba: dictio: & oratio: littera ut u: ſyllaba ut ui: dictio ut uictor: oratio ut uictor amat andreã. Litterarum aliæ ſunt uocales: aliæ conſonantes. Vocales ſũt quinq; a. e. i. o. u. Ex quibus fiunt diphthongi quattuor ſcilicet. æ. œ. au. & eu. Cõſonantes ſunt ſexdecim. b. c. d. f. g. k. l. m. n. p. q. r. ſ. t. x. z. Y græca uocalis eſt. H uero non eſt littera: ſed aſpirationis nota. Ex conſonantibus quædam ſunt mutæ: quædam ſemiuocales. Mutæ ſunt nouem. b. c. d. f. g. k p. q. t. Semiuocales ſunt ſex. l. m. n. r. ſ. x. Z. uero nouiter reperta eſt littera: pro ea enim ueteres gemino ſſ utebantur ut patriſſo pro patrizo: ſed inter mutas annumerari poteſt. Sciendum eſt q. x. & . z. duplices ſũt cõſonantes: illa eni p. c. & . ſ. z. uero p ſſ duplici ponit. Scito. l. & . r. liqdas uocari. Omiſſo in pñti de ſyllaba: de reliqs dicatur.

PArtes orationis ſunt octo. Nomen: uerbum: participium: pronomẽ: præpoſitio. aduerbium: interiectio: & coniunctio. De quibus quidem declinabiles ſunt quattuor: nomen: uerbum: participium: & pronomen. Reliquæ ſunt indeclinabiles: præpoſitio aduerbium: interiectio: & coniunctio. Nomen eſt pars orationis declinabilis: quę ſignificat ſubſtãtiam & qualitatem propriam uel cõmunem cũ caſu. Nomini quot accidũt: qnq;: quæ: ſpecies: genus: numerus figura: & caſus. Species noiũ ſũt duæ: primitiua ut mons: deriuatiua ut montan9. Genera nominũ ſunt ſeptem: maſculinũ

fœmininum:neutrum:cōe:oē:ꝓmiſcuū:& incertū: maſculinū:
ut hic uictor:fœmininum:ut hæc helena:neutrum:ut hoc impe
rium:cōe:ut hic & hæc hō:oē:ut hic & hæc & hoc felix:promi-
ſcuum:quod ſub una uoce & uno articulo ſignificat aīalia utri-
uſq; ſexus:ut hæc aquila:incertum ut hic uel hæc dies. Numeri
nominum ſunt duo.ſ.ſingularis:ut remus:pluralis:ut remi.Fi-
guræ nominum ſunt tres:ſimplex:ut animus:compoſita:ut ma
gnanimus:decompoſita:ut magnanimitas.Caſus nominū ſunt
ſex:nominatiuus:gtūs:dtūs:actūs:utūs:& ablatiuꝰ.ntūs:ut hic
uictor:gtūs:ut uictoris:dtūs:ut uictori:accuſatiuus:ut uictorē,
uocatiuus ut o uictor:ablatiuꝰ:ut a uictore:Rectus eſt unus.ſ.
nominatiuus:obliqui ſunt quiq;:genitiuus:datiuus:accuſatiuus
uocatiuus:& abltūs.Articuli ſunt tres:hic hęc hoc:hic eſt ſignū
maſculini hæc fœminini:hoc neutri: hic & hæc communis hic
& hæc & hoc omnis:hic uel hæc incerti.Quoddam eſt nomen
ſubſtantiuum:quoddam adiectiuum. ſubſtantiuum eſt illud:
quod unum tantum habet articulū uel duos ad plus ut hic An-
dreas.uel hic & hæc uirgo.Adiectiuum eſt: quod tres habet ar-
ticulos:ut hic & hæc & hoc fœlix:uel tres uoces:ut bonus bona
bonum. Declinationes nominum ſunt quinque: prima cuius
genitiuus ſingularis in æ:ut muſæ: ſecunda cuius genitiuus ſin
gularis in i ut Petrus petri. Tertia cuius genitiuus ſingularis in
is.ut pater patris.Quarta cuius genitiuus ſingularis in us uel in
u.ut uiſus huius uiſus. uel cornu huius cornu. Quinta cuius
genitiuus ſingularis in ei diuiſas ſyllabas: ut hic ſpecies huius
ſpeci ei.Nomina quædam ſunt propria:ut Ludouicus.quædam
appellatiua ut homo.

VErbum eſt pars orationis declinabilis. quod cum mo-
dis:& temporibus eſt ſignificatiuum agendi uel patien-
di. Accidentia uerbi ſunt octo,Genus,tempus,modus,ſpecies,

figura:cõiugatio:perſona & numerus. Genera uerborum ſunt quinq;:actiuũ:paſſiuũ:neutrum:cõmune:& deponens. Actiuũ quod deſinit in o:ut amo:& uult ante ſe nominatiuum perſonæ agentis:& poſt ſe accuſatiuũ perſonæ patiẽtis ut ego amo deũ. Paſſiuũ quod deſinit in or:ut amor:& uult ante ſe ntũm perſo/næ patientis:& poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante pſonæ agẽ/tis:ut uirt9 amatur a me. Neutrũ quod paſſiuum nõ habet:& in o finitur:ut ſeruio. Commune in or in utraq; ſignificatione: ut hortor. Deponẽs quod in or deſinit:& ſignificationem actiuam habet:ut ſequor:uel paſſiuam:ut orior. Tempora uerborũ ſunt quinq; præſens.ut amo.præteritum imperfectum: ut amabam præteritum perfectum:ut amaui:præteritum pluſquam perfe/ctum:ut amaueram:futurum:ut amabo. Modi uerborum ſunt quinq;:indicatiuus:ut amo:imperatiuus:ut ama : optatiuus : ut utinam amarẽ:ſubiunctiuus:ut cum amem:infinitiuus:ut ama re. Species uerborum ſunt duæ:primitiua:& deriuatiua:primi/tiua:ut amo:deriuatiua:ut amor. Figuræ uerborum ſunt tres. ſimplex:ut amo:compoſita:ut peramo decompoſita.ut perama ſco. Coniugationes uerborum ſunt quattuor:prima quæ habet in ſecunda perſona as aut aris:ut amo amas & amor amaris:ſe/cunda habet es aut eris.ut doceo doces & doceor doceris : tertia habet is aut eris breuem :ut lego legis & legor legeris:quarta ha bet is aut iris longum:ut audio audis & audior audiris. Perſonæ uerborum ſunt tres:prima:ut amo. ſecunda. ut amas . tertia.ut amat. Numeri uerborum ſunt duo:Singularis:& Pluralis ſin/gularis.ut amo.pluralis:ut amamus. Verborum quædam ſunt perſonalia:quædam imperſonalia:perſonalia tres habent perſo nas ut amo amas amat. & ſemper ante ſe ntũm uolunt habere. Imperſonalia ſunt quæ numeris carent & pſonis:ut tedet:& an/te uolunt obliquũ:ut me tedet uitioꝝ. Ntũs cum uerbo in duo/

bus concordat:in numero & in perſona:ut andreas ſcribit: non autẽ ſcribunt. Adiectiuũ cũ ſubſtantiuo in tribus concordat in genere numero:& in caſu:ut Ludouicus facetus non autem faceti. Omnia nomina & pronomina ſũt tertiæ perſonæ:exceptis ego:quod eſt perſonæ primæ:& tu:quod eſt ſecundæ:& uocatiuis:qui ſunt perſonæ ſecundæ. Relatiuum cũ antecedente concordat in tribus:in perſona:in genere:& in numero:ut uideo petrum qui ludit.

NOta ꝙ uerbum actiuum ſimplex eſt illud:quod definit in o.& format paſſiuum in or:& uult ante ſe nominatiuũ pſonæ agentis:& poſt ſe actũm perſonę patientis:ut ego amo deũ.

Amo	as	ui	tum	
Diligo	is	xi	ctum	per amare
Zelo	as	aui	atum	
Incipio	is	pi	ptum	
Incoho	as	aui	atum	per comenzare.
Initio	as	aui	tum	
Gero	is	ſſi	ſtum	
Fero	ers	tuli	latum	per portare.
Porto	as	aui	tum	
Lego	is	xi	ctum	per legere.
Perlego	is	xi	ctum	per leger pfectamẽte.
Voco	as	ui	tum	per chiamare.
Finio	is	ui	itum	
Compleo	es	ui	tum	
Termino	as	aui	tum	per compire.
Perficio	is	ci	ctum	
Exigo	is	egi	actum	
Aſpicio	is	xi	ctum	per uedere

Aſpicit & uideo cerno iuuat & fero porto.

Diligo finit amo uocat inchoat & lego canto:
Accuſatiuos his uerbis iungito ſolos.

NOta ꝙ ſunt quædam uerba actiua poſſeſſiua quæ uolunt ante ſe ntũm perſonæ agentis:& poſt ſe actũm perſonæ patientis:& ultra actũm regũt genitiuũ uel ablatiuum denotantem precium uel cauſam materialem exceptis tanti q̃ti pluris & minoris:quæ cũ ſuis compoſitis ſemp ponuntur in genitiuo ut ego emo librum decem ducatis:uel tanti quanti tu emiſti.

Emo	is	mi	ptum	per comperare.
Vendo	is	didi	tum	per uendere.
Extimo	as	aui	ctum	per extimare.
Aprecio	as	aui	tum	per apreciare.
Paſco	is	paui	ſtum	per paſcere.
Nutrio	is	ui	tum	
Cibo	as	aui	tum	
Alo	is	ui	tum	per nutrire.
Alimento	as	aui	tum	
Educo	as	aui	tum	
Reprendo	is	di	ſum	
Increpo	as	ui	tum	per repræhendere
Corripio	is	ui	ptum	
Accuſo	as	aui	tum	per accuſare.
Damno	as	aui	tum	per damnare.
Dito	as	aui	tum	per inrichire.
Depaupero	as	aui	tum	per impouerire.
Vulnero	as	ui	tum	per impiagare.
Saturo	as	aui	tum	
Satio	as	aui	tum	per ſatiare.

Damnat & accuſat cibat arguit implet emitq;:
Eſtimo cum uendo ſaturo increpo nutrio paſco:

A precio ſatio repræhendit & educo dito:
Hæc ablatiuis coniungimus & genitiuis.

NOta q; ſunt quædam uerba actiua acquiſitiua: quæ uolūt ante ſe nominatiuum perſonæ agentis. & poſt ſe accuſatiuum perſonæ patientis: & ultra accuſatiuum uolunt datiuum: ut boni homines dant elemoſynas pauperibus.

Do	as	dedi	tum	
Præbeo	es	ui	tum	
Impendo	is	di	ſum	per dare.
Tribuo	is	ui	tum	
Exibeo	es	ui	tum	
Trado	is	didi	tum	
Parco	is	ci	ſum	per perdonare.
Suppono	is	ui	tum	
Submitto	is	ſi	ſſum	per ſotomettere.
Subiicio	is	ci	ctum	
Maniſeſto	as	ui	tum	
Declaro	as	ui	tum	per manifeſtare.
Mando	as	ui	tum	per commettere.
Mitto	is	ſi	ſſum	per mandare.
Reddo	is	didi	tum	per rendere.
Indico	as	aui	tum	
Oſtendo	is	di	ſum	per monſtrare.
Comparo	as	ui	tum	
Aſſimilo	as	ui	tum	per aſſimilare.
Promitto	is	ſi	ſſum	per promettere.
Impropero	as	aui	tum	
Obiicio	is	eci	ctum	per butare in ochio.
Dico	is	xi	ctum	
Narro	as	aui	tum	per dire.

Refero	ers	retuli	relatum	
Affero	is	tuli	tum	per dire
Prohibeo	es	ui	tum	
Veto	as	ui	tum	per uetare.
Mutuo	as	ui	tum	per dare impreſto.

Mutuo uult dantem:ſed mutuor accipientem:
Mutuo dat nummos:ſed mutuor accipit illos.

Præſto	as	titi	tum	
Commodo	as	aui	tum	per impreſtare
Præpono	is	ſui	tum	
Antepono	is	ſui	tum	per mettere inanci
Præcipio	is	ui	ptum	
Iubeo	es	ſſi	ſſum	
Impero	as	aui	tum	per comandare.
Edico	is	xi	ctum	
Indico	is	xi	ctum	

Præcipit ore pater.dominus iubet.imperat & rex:
Et dicunt reges:indicit feſta ſacerdos:
Do tribuo impendo ſubmittit & exhibet addo:
Mutuo concedo præſto manifeſtoq̨ narro:
Declaro cum ſignifico promitto ſpondeo dono
Parco refert dico ſuppono mittoq̨ mando:
Imperat edico iubeo quoq̨ præcipit iſta:
Poſt quartum caſum iungi uoluere datiuum.

Nota ꝙ ſunt quædam uerba actiua tranſitiua:quæ uolunt ante ſe nı̃m pſonę agentis:& poſt ſe actũm pſonæ patiẽtis:& ultra actũm aliũ accuſatiuũ:ut ego doceo te grãmaticã.

Doceo	es	ui	ctũ	per inſegnare.
Moneo	es	ui	tum	
Inſtruo	is	xi	ctũ	per amaiſtrare

Cingo	is	xi	ctum	per cingere.
Subcingo	is	xi	ctũ	per ſotocengere.
Induo	is	ui	tum	
Veſtio	is	iui	tum	per ueſt re
Celo	as	aui	tum	per aſcondere.
Rogo	as	aui	tum	
Oro	as	aui	tum	per pregar
Flagito	as	aui	tum	
Poſtulo	as	aui	tum	per domandare.
Calceo	as	aui	tum	per calzare.
Diſcalcio	as	aui	tum	per diſcalzare.

Flagito poſco peto doceo rogo calceo cœlo:
Veſtio ſubcingo cingo monet inſtruit oro:
Poſtulat exoro duplices adiungito quartos.

Nota q̃ ſunt quædam uerba actiua effectiua:quæ uolunt ante ſe ntũm perſonæ agentis:& poſt ſe actũm perſonæ patientis:& ultra actũm regunt ablatiuum ſine præpoſitione ꝑ cauſam materialem:ut ego ſpolio malos homines ſuis bonis.

Spolio	as	aui	tum	
Expolio	as	aui	tum	per ſpoliare.
Exuo	is	ui	tum	
Priuo	as	aui	tum	per priuare.
Honoro	as	aui	tum	per honorare.
Orno	as	aui	tum	per ornare.
Onero	as	aui	tum	per caregare.
Exonero	as	aui	tum	per deſcargare.
Fulcio	is	ſi	tum	per ſuſtentare.
Munio	is	ui	tum	per fornire.
Alleuio	as	ui	tum	per alleuiare.
Imbuo	is	ui	tum	per impire.

Vacuo as aui tum per uodare
Exuo cum ſpolio uacuo munit imbuo priuo:
Alleuio atq; onero leuat ornat uerba notabis:
Hæc ablatiuos ſolos actiua requirunt.

Nota q; ſunt quædam uerba actiua ſeparatiua: quæ uolũt ante ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe accuſatiuum perſonæ patientis: & ultra accuſatiuum regunt ablatiuũ a uel ab mediante ex natura ſeparationis; ut ego audio lectionem a magiſtro.

Audio	is	ui	tum	per audire.
Intelligo	is	xi	ctum	per intendere.
Moueo	es	ui	tum	per mouere.
Remoueo	es	ui	tum	per remouere.
Peto	is	ui	tum	per domandare.
Habeo	es	ui	tum	per hauere.
Separo	as	aui	tum	
Segrego	as	aui	tum	per diſpartire.
Diuido	is	ſi	ſum	
Haurio	is	ſi	ſtum	
Atraho	is	xi	ctum	per trare:
Accipio	is	accepi	ptum	
Recipio	is	pi	ptum	per receuere.
Suſcipio	is	ſcepi	ptum	
Redimo	is	emi	ptum	per reſcodere.
Euello	is	uulſi	ſſum	
Extirpo	as	aui	tum	per diſtirpare
Proiicio	is	proieci	proiectum	
Eiicio	is	eci	ctum	per butare:

Audio cum moueo recipit cum diuido ſumit.
Separat & ſegregat diuello intelligit haurit.

Accipio redimo depellit & exigo pello.
Poſt quartum iungi uult præpoſitio ſextis.

¶ De paſſiuis.

NOta ꝙ ſunt quædam uerba paſſiua ſimplicia. quæ uolunt ante ſe nominatiuum perſonæ patientis & poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agẽtis. ex natura actus illati ab altero. ut ego amor a petro.

Amor	aris	tus	ſum	per eſſere amado.
Feror	ris	tus	ſum	per eſſere portado.

NOta ꝙ ſunt quædaꝫ uerba paſſiua poſſeſſiua. quæ uolunt ante ſe nominatiuum perſonæ patientis: & poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agentis. & ultra ablatiuum regunt genitiuum uel ablatiuum ſine præpoſitione ex natura precii uel cauſæ materialis: ut a me emitur equus decem ducatis: uel tanti quanti a te emitur.

Emor	ris	ptus	ſum	per eſſere comprado.
Vendor	ris	tus	ſum	per eſſer uenduto.

NOta ꝙ ſunt quædam uerba paſſiua acquiſitiua: quæ uolunt ante ſe nominatiuum perſonæ patientis: & poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agentis. & ultra ablatiuum regunt datiuum. ut panis datur a me tibi.

Daris uel dare datur	tus	ſum	per eſſer dato.
Recitor	ris tus	ſum	per eſſer recitado.

NOta ꝙ ſunt quædam uerba paſſiua Tranſitiua. quæ uolunt ante ſe nominatiuum perſonæ patientis. & poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agentis: & ultra ablatiuum regunt accuſatiuum. ut ego doceor a magiſtro grammaticam.

Doceor	ris	ctus	ſum	per eſſer inſegnado.
Calceor	ris	tus	ſum	per eſſer calzado.

NOta quod ſunt quædã uerba paſſiua effectiua.quæ uolũt ante ſe ntũm perſonæ patientis.& poſt ſe ablatiuum a uł ab mediante perſonę agentis.& ultra ablatiuum regunt alium abltũm ſine præpoſitione.ut ego ſpolior a te cappa.

Spolior	ris	tus	ſum	per eſſer ſpoliado.
Impleor	ris	tus	ſum	per eſſer impido.

NOta quot ſunt quædam uerba paſſiua ſeparatiua.quæ uolunt ante ſe nominatiuum perſonæ patiẽtis:& poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agentis:& ultra ablatiuum regunt alium ablatiuum a uel ab mediante ex natura ſeparationis:ut lectio audit͛ a me a magiſtro.

Audior	ris	tus	ſum	per eſſer odido
Intelligor	ris	ctus	ſum	per eſſer inteſo
Habeor	ris	itus	ſum	per eſſer hauuto

¶ De neutris.

NOta q̃ uerbum neutrum eſt illud.quod deſinit in o.ut plurimum.& nõ format paſſiuum in or.

NOta q̃ uerbum neutrum ſimilium copulatiuum eſt illud quod regit talẽ caſum poſt.qualem regit ante.& ſunt iſta. Sum es eſt.Exiſto is.Et uerba ſpectant a ad permanentiam.ut ſto as.maneo es.Et uerba ſpectantia ad apparentiam:ut uideor:& appareo:& ſpectantia ad iter:ut uado dis ut ſum bonus tu ſtas humilis ille uidetur iuſtus ille uadit ſuperbus.

NOta q̃ uerbum neutrum poſſeſſiuum eſt illud quod deſinit in o & non format paſſiuum in or & uult ante ſe nominatiuum perſonæ patientis & poſt ſe genitiuum uel ablatiuum perſonæ agentis:ut ego egeo denariorum uel denariis.

Egeo	es	ui.	ca.ſup.	
Indigeo	es	ui	ca.ſu.	per biſognare

Carco	es	ui	tum	
Vaco	as	aui	tum	per mancar.
Abundo	as	aui	tum	
Effluo	is	xi	xum	per abundare.
Exubero	as	aui	tum	
Conſto	as	conſtiti	ſtatum	per conſtare.

Indigeo carco ſœcundo exubero conſto:
Affluit atq̧ egeo uaco ſecum iungis abundo:
His neutris ſextos genitiuos iungito ſimul.

Nota ꝙ uerbum neutrum acquiſitiuum eſt illud: quod deſinit in o: & non format paſſiuum in or: & uult ante ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe datiuum perſonæ patientis: ut ego ſeruio tibi: poteſt fieri per imperſonale: ut a me ſeruitur tibi.

Seruio	is	iui	tum	per ſeruire.
Deſeruio	is	iui	tum	per ſeruir grãdemẽte.
Noceo	es	ui	tum	per nuoxer.
Proficio	is	ci	ctum	per zouare.
Præſideo	es	p̃ſædi	p̃ſeſſum	
Preſum	es	fui	ca.ſu.	per ſopraſtare:
Placeo	es	ui	itum	
Libeo	es	ui	tum	per piacere.
Diſpliceo	es	ui	tum	per diſpiacere.
Euenio	is	eueni	tum	
Accido	is	di	ſum	per intrauegnire.
Contingo	is	gi	contactum	
Benefacio	is	eci	ctũ	per benfare:
Malefacio	is	eci	ctũ	per malfare.
Conuenio	is	ni	ntũ	per conuegnire:
Liqueo	es	ui	ca.ſu.	per eſſer maniſeſto.

Faueo	es	ui	tum	per dar fauore.
Studeo	es	ui	ca.ſup.	per ſtudiare.
Obedio	is	iui	tum	
Pareo	es	ui	ca.ſup.	per obedire.
Aquieſco	is	eui	etum	
Hæreo	es	ſi	heſum	
Adhæreo	es	ſi	heſum	per acoſtare.
Aſueſco	is	eui	tum	per aduſarſe.
Obuio	as	aui	tum	per incontrare.
Satiſſatio	s	ci	ctũ	per ſatiſſare.
Adſum	es	affui	ca.ſup	
Interſum	es	fui	ca.ſu.	per eſſer de præſente.
Vaco	as	aui	tum	per dar opera.

Seruio cum noceo deſeruio pręſidet obſum:
Proſum cum libeo præſum cum proficit hæret:
Accidit euenio contingo ſubuenit adſum:
Conuenio liqueo faueo cum de rogo confert:
Obuio cum ſtudeo malefacit obedio paret:
Vaco ſatiſſactio interſum aſueſcoq; iungis:
Hæc ſemper uerba tu acquiſitiua notato.

NOta ꝙ uerbum neutrum tranſitiuum eſt illud:quod deſinit in o:& non format paſſiuum in or in primis nec in ſecũdis perſonis:poteſt tamen formare in tertiis.ut ego aro terram: & terra aratur a me.

Aro	as	aui	tum	per arare.
Ligonizo	as	aui	tum	per zapare
Edo	es	edi	ſum	
Comedo	is	edi	ſum	per manzare.
Poto	as	aui	tum	
Bibo	is	bibi	tum	per beuere;

Pitiſſo	as	ui	tum	p beuer a poco a poco
Semino	as	aui	tum	
Sero	is	ui	tum	per ſeminare.
Meto	is	ſſui	ſum	per medere.
Vindemio	as	aui	tum	per uendimare.
Trituro	as	aui	tum	per bater formento.
Egero	is	egeſſi	ſtum	per butar fora.
Digero	is	ſſi	ſtum	per padire.
Ingero	is	ſſi	ſtum	per meter dentro.
Mingo	is	xi	tum	per piſſare.
Spuo	is	ui	tum	per ſpudare.
Glomero	as	ui	tum	per douanare.
Alabro	as	ui	tum	per naſpare.
Merendo	as	aui	tum	
Anteceno	as	aui	tum	per merendare.
Tranſglutio	is	iui	itum	per tranſglutire.
Atamino	as	ui	tum	per buratare.
Pinſo	is	ui	ſtum	per impaſtare.
Squamo	as	aui	tum	per ſcaiare.
Exartuo	as	aui	tum	
Demembro	as	aui	tum	per diſmembrare.
Molo	as	ui	atum	per maſinare.
Neo	es	ui	tum	
Filo	as	aui	tum	per filare.
Equito	as	ui	tum	per caualcare.
Nauigo	as	ui	tum	per nauigare.
Pulſo	as	ui	tum	per ſonare.
Euiſcero	as	ui	tum	per trare le budelle.
Cicotrigonizo	as	aui	tum	per tamiſare.
Puto	as	aui	tum	per podare.

Puto	as	aui	tum	per penſare

Qui putat incidit:putat hic:qui mente reuoluit.

Suo	is	ui	tum	per cuſire.
Inſuo	is	ui	tum	per trapungere.
Deſuo	is	ui	tum	per deſcuſire.
Muro	as	aui	tum	per murare.
Sarcio	is	ſi	tum	
Reſarcio	is	ſi	tum	per repezare.
Cemento	as	aui	tum	per ſmaltare.
Pedulo	as	aui	tum	per ſcapinare.
Repedulo	as	aui	tum	per reſcapinare.
Pagino	as	aui	tum	per inquadernare.
Repagino	as	aui	tum	per deſquadernare.
Volo	uis	uolui	ca.ſup.	per uolere
Nolo	nonuis	nolui	ca.ſup.	per non uolere.

Potat arat comœdit ligonizo ſemino pinſo.
Et merendo meto uindemio digero filo:
Mingo ſpuo glomero trituro exartuo ſquamo:
Pulſo ſuo texo puto cœno euiſcero uallo:
Sarcio cum muro cemento reſarcio nolo:
Tranſitiua uoco quis quartum iungito caſum:

Pluit	bat	uit	per piouere
Grandinat	bat	uit	per grandinare.
Ningit	bat	xit	per neuare.
Tonat	bat	uit	per tonare.
Tempeſtat	bat	uit	per tempeſtare.
Dieſcit	bat	ca.præ.	per farſe di.
Nocteſcit	bat	ca.præ.	per farſe nocte.

Grandinat atq; pluit ningitq; tonatq; dieſcit.
Ante deus aderit adſit poſt tranſitiua uocentur.

Nota ꝙ uerbum neutrum effectiuum eſt illud: quod deſi-nit in o: & non format paſſiuum in or: et uult ante ſe nominatiuum perſonæ patientis: & poſt ſe ablatiuum ſine præpoſitione perſonę agentis: uel accuſatiuum mediante propter ex natura cāæ efficiētis: ut ego gaudeo bōis nouis uel ꝑꝑ bona noua.

Gaudeo	es	ſus	ſum	per alegrarſe.
Pingueo	es	ui	ca.ſup.	per ingraſſarſe.
Macreo	es	ui	ca.ſup.	per immagrarſe.
Areo	es	ui	ca.ſup.	per ſeccarſe.
Vireo	es	ui	ca.ſup.	per inuerdirſe.
Doleo	es	ui	ca.ſup.	per dolerſe.
Niteo	es	ui	ca.ſup.	per reſplendere.
Ardeo	es	ſi	ſum	per ardere.
Fido	is	ſi	ſum	per fidarſe.
Madeo	es	ui	ca.ſup.	per bagnarſe.
Mœreo	es	ui	ca.ſup.	per ingramirſe.
Lateo	es	ui	ca.ſup.	per aſconderſe.
Deuio	as	ui	tum	per deuiarſe.

Gaudet & exaltat iubilat cum pingueo macret:
Areo cum doleo uireo madeo quoqꝫ fido:
Deuiat & lateo rubet ardeo palleo mœret:
Albeo cum rigeo niteo cum ſplendeo lucet:
Effectiua ſcies hæc ſemper uerba uocari.

Nota ꝙ uerbum neutrum abſolutum eſt illud: quod deſi-nit in o: & non format paſſiuum in or. Et uult ante ſe nominatiuū perſonæ agētis: & poſt ſe nō regit caſum niſi cū auxilio.

Vado	is	ſi	ſum	
Tendo	is	di	ſum	per andare.
Eo	is	ui	itum	
Pergo	is	xi	ctum	

Vio	as	aui	tum	per caminare.
Sto	as	ſteti	tum	
Maneo	es	ſi	ſum	per ſtare.
Reſideo	es	di	ſum	per aſpectare.

Qui manet expectat: & qui manet ille moratur

Quadrupedo	as	aui	tum	per andar in quatro.
Hio	as	aui	tum	
Oſcito	as	aui	tum	per ſbadachiare
Tuſcio	is	iui	tum	per tuſſire.
Vigilo	as	aui	tum	per uigilare.
Equito	as	ſiui	tum	per caualcare;
Venio	is	ni	tum	per uegnire.
Dormio	is	iui	tum	per dormire.
Redeo	is	iui	tum	per ritornare.
Creſco	is	eui	tum	per creſcere.
Succuſſo	as	aui	tum	per trotare.

Tendit & in cedit pergo uenit ambulo uado:
Sto manet & redeo reſidet cum tuſſio uiuo:
Quadrupedo remeo ſuccuſſat & oſſcito creſco:
Iungis hio uigilo & dormio uerba ſoluta.

NOta ꝙ uerbum neutrum paſſiuum eſt illud: quod deſinit in o & non format paſſiuum in or: & uult ante ſe nominatiuum perſonæ patientis: & poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agentis ex natura actus illati ab altero: ut ille uapulat a magiſtro.

Vapulo	as	aui	tum	per eſſer batudo.
Exulo	as	aui	tum	per eſſer bādezado.
Liceo	es	ui	tum	per eſſer apreſiado.
Veneo	es	iui	itum	per eſſer uendudo.
Fio	is	ctus	ſum	per eſſer facto.

Nubo is nupſi uel tus ſum per eſſer marida.
Vapulo cum fio licet exulo ueneo nubo:
Neutra ſimul paſſiua notes de iure uocanda.

NOta ꝙ ſunt quædã uerba neutro paſſiua:quæ in præteritis perfectis & pluſquamperfectis ſeruant uocem paſſiuorum:in cæteris uero neutrorum:& ſunt iſta.

Gaudeo	es	ſus ſum uel fui	per ralegrarſe.
Fio	is	ctus ſum uel fui	per eſſer facto.
Soleo	es	itus ſum uel fui	per ſolere.
Audeo	es	ſus ſum uel fui	per hauer ardire
Fido	is	ſus ſum uel fui	per fidarſe.

Quinqꝫ puer numero neutro paſſiua tibi do:
Gaudeo cum fio ſoleo ſimul audeo fido.

NOta ꝙ uerbũ deponens,poſſeſſiuũ eſt illud qd' deſinit in or:& non formatᷓ a uerbo deſinẽte in o:& uult ante ſe nominatiuũ perſonæ agentis:& poſt ſe genitiuũ:uel ablatiuũ ſine præpoſitione perſonæ patientis:ut ego utor panis uel pane.

Vtor	ris	ſus ſum uel fui	
Fungor	ris	ctus ſum uel fui	per uſare.
Fruor	ris	fr… uel fui	
Potior	ris	… fui	
Abutor	ris	… fui	per mal uſare.
Recordor	r…	… l fui	
Reminiſcor		… iu.	per … dare.
Obliuiſco…		… uel fui	p… ntigare
Miſer…		… e. & ſup.	… ricordiare.

V … licet raro…
… ſcor poti…
… iunge re…
… iuum … extum.

Deinde miſeretur genitiuum & iunge datiuum.

Ota q uerbum deponens acquiſitiuum eſt illud: quod deſinit in or: & non formatur a uerbo deſinente in o & uult ante ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe datiuum perſonæ patientis: ut ego auxilior tibi.

Auxilior	ris	tus	ſum	
Suffragor	ris	tus	ſum	per alturiare.
Famulor	ris	tus	ſum	
Ancilor	ris	tus	ſum	per ſeruire.
Blandior	ris	tus	ſum	
Adulor	ris	tus	ſum	per alluſengare.
Moderor	ris	tus	ſum	per temperare.
Aduerſor	ris	tus	ſum	per contrariare.
Dominor	ris	tus	ſum	per ſignorezare
Medeor	ris	ca.pte.& ſup.		per medicare.
Aemulor	ris	tus	ſum	per inuidiare.

Aemulor inuideor ſequor deſignat amorem.

Inſidior	ris	tus	ſum	per aguaitare.
Inimicor	ris	tus	ſum	per inimicare.
Amicor	ris	tus	ſum	per amicare.
Minor	ris	tus	ſum	per minazare.

Auxilior famulor ancillor blandior: atq
Iungis a[illegible]ror medeorq iniurior: inde
Inſ[illegible]r inimicor cum dominatur:
A[illegible]deor: poſt hæc tu iunge datiuum.

[illegible] uerbum deponens tranſitiuum eſt illud: quod deſi[illegible]or: & non formatur a uerbo deſinẽte in o: & uult an[illegible]atiuum perſonæ agentis: & poſt ſe accuſatiuum per[illegible]entis: ut ego ſequor Petrum.

[illegible]	ris	tus	ſum	per ſeguire.

Imitor	ris	tus	ſum	per imitare.
Furor	ris	tus	ſum	pinuolare.
Prædor	ris	tus	ſum	per robare.
Vaticinor	ris	tus	ſum	
Pronoſticor	ris	tus	ſum	pindiuinare.
Opinor	ris	tus	ſum	
Meditor	ris	tus	ſum	p penſare.
Solor	ris	tus	ſum	
Conſolor	ris	tus	ſum	p conſolare:
Lucror	ris	tus	ſum	p guadagnare:
Superlucror	ris	tus	ſum	per auanzare.
Aggredior	ris	ſſus	ſum	
Craſſor	ris	tus	ſum	per aſſaltare.

Proſequor & ſequor meditor conſolor opinor:
Auguror & prædor lucror reor aggrediorq;:
Sortior & ſolor adipiſcitur addito quartum.

Nota ꝙ uerbum deponens effectiuum eſt illud:quod deſi ſit in or:& non formaẗ a uerbo deſinente in o:& uult ante ſe nominatiuum pſonæ patientis & poſt ſe ablatiuum ſine præ poſitione.uel accuſatiuum mediante propter pſonæ agentis: ut lætor bonis nouis uel ꝑpter bona noua.

Lætor	ris	tus	ſum	p alegrarſe.
Glorior	ris	tus	ſum	p gloriarſe.
Delector	ris	tus	ſum	p delectarſe.
Triſtor	ris	tus	ſum	p attriſtarſe.
Verecundor	ris	tus	ſum	p uergognarſe.
Soporor	ris	tus	ſum	p adormentarſe
Expergiſcor	ris	tus	ſum	p reſuegliarſe.
Algeor	ris	ca.præ.& ſup.		p affredarſe.
Bacchor	ris	tus	ſum	p imbriagarſe de uino

Crapulor	ris	tus	ſum	ꝑmanzare troppo.
Contentor	ris	tus	ſum	per contentarſe.

Gratulor & lætor delector & algeor addo.
Glorior expergiſcor contentor quoqꝫ triſtor:
Atqꝫ uerecundor oblector bachor habebunt:
Hæc ſolos ſextos uel quartos applico ꝓpter.

NOta q, uerbum deponens paſſiuum eſt illud: quod deſi/nit in or:& non formatur a uerbo deſinente in o: & uult ante ſe nominatiuum perſonæ patientis: & poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agentis: ut ego ortus ſum a bono patre: & ſunt iſta.

Orior	ris	ortus	ſum	
Naſcor	ris	tus	ſum	per naſcere.
Renaſcor	ris	tus	ſum	ꝑrenaſcere.
Patior	ris	ſſus	ſum	ꝑſoſtegnire.

Naſcitur atqꝫ oritur patior coniunge renaſcor.
Hæc ablatiuis ſimul a coniungimus abſqꝫ.

NOta ꝙ uerbum deponens abſolutum eſt illud: quod deſi/nit in or:& non formatᷣ a uerbo deſinente in o:& uult an/te ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe non regit caſum niſi cum auxilio præpoſitionis poſitæ uel ſub intellectæ, ut ego gradior ad ſcholas.

Gradior	ris	ſſus	ſum	
Proficiſcor	ris	ctus	ſum	pandare
Regredior	ris	ſſus	ſum	
Reuertor	ris	ſus	ſum	ꝑretornare
Iraſcor	ris	tus	ſum	ꝑiraſe.
Latinor	ris	tus	ſum	ꝑlatinare.
Officior	ris	tus	ſum	ꝑofficiare:
Fœneror	ris	tus	ſum	ꝑfœnerare.

Verſificor	ris	tus	ſum	per uerſificare.
Nugor	ris	tus	ſum	per zanzare.
Conuerſor	ris	tus	ſum	per uſare cũ le pſone.
Obuerſor	ris	tus	ſum	per uſar in li luoghi.
Ratiocinor	ris	tus	ſum	p far raſon dabacho.
Lachrymor	ris	tus	ſum	per lachrymare.
Prælior	ris	tus	ſum	per combattere
Conor	ris	tus	ſum	
Nitor	ris	xus	ſum	per ſſorzarſe.

Labitur & gradior proficiſcitur atq; reuertor:
Verſificor nugor quæritur coniunge latinor:
Prælior iraſcor rixor ratiocinor:adde
Molior & nitor conor conuerſor cum fœnerorq;:
Hæc caſum rectum ſolum deponentia poſcunt.

De uerbis communibus.

Nota q̃ uerbum commune eſt illud:quod deſinit in or: & non formatur a uerbo deſinente in o: & habet duplicem conſtructionem: ſcilicet actiuam & paſſiuam: quando habe actiuam:uult ante ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe accuſatiuum perſonæ patientis:ut ego largior tibi equum:quando uero habet paſſiuam:uult ante ſe nominatiuum perſonæ patientis:& poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agentis. ut a te largitur ueſtis mihi.

Largior	ris	tus	ſum	p donare e per eſſer donato.
Experior	ris	tus	ſum	p prouar e per eſſer prouato.
Veneror	ris	tus	ſum	p honorare e p eſſer honorato
Moror	ris	tus	ſum	p aſpectar e p eſſer aſpectato
Oſculor	ris	tus	ſum	p baſare e p eſſer baſato.
Criminor	ris	tus	ſum	p incolpare e p eſſer incolpato
Amplector	ris	xus	ſum	p abrazare e p eſſer abrazato.

Hoſpitor ris tus ſum p albergare e p eẽr albergato.
Hortor ris tus ſum p confortarẽ e p eſſer cõfortato
Interpretor ris tus ſum p interp̃tare e p eẽr interp̃tato.
Largior experior ueneror moror oſculor hortor.
Criminor amplector tibi ſunt communia lector.
Si bene connumeres interpretor hoſpitor addes.

¶ De Imperſonalibus.

VErbum imp̃ſonale eſt duplex.ſ.actiuæ uocis & paſſiuæ uocis:actiuæ uocis eſt illud quod deſinit in t:ut tedet:paſſiuæ uocis eſt illud:quod deſinit in tur:ut ſeruitur:& uult ante ſe ablatiuum a uel ab mediãte:& poſt ſe caſum ſui uerbi:ut a me ſeruit̃ deo. Verbum imp̃ſonale paſſiuæ uocis deſcendit a uerbis deſinentibus in o:quæ habent.ante ſe nominatiuum perſonæ agentis:& ſunt uerba actiua:uerbum neutꝝ acquiſitiuum:uerbum neutꝝ tranſitiuum:& uerbum neutrum abſolutum. Intereſt & refert quando habent poſt ſe infinitum:uolunt ante ſe genitiuum.ut Virgilii intereſt ſcribere. Exceptis mei tui ſui noſtri & ueſtri:loco quoꝝ dicimus mea tua ſua noſtra & ueſtra:ut mea intereſt ſcribere. Si autem non habent infinitum:ſunt p̃ſonalia: & uolunt ante ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe genitiuum p̃ſonæ patientis. Exceptis mei tui &cæ. loco quoꝝ ponimus mea tua &cæ.ut libri interſunt mea.
Hæc uerba libet liquet placet accidit ſuppetit euenit cõtingit uacat & reſtat quando habent poſt ſe infinitum:uolunt ante ſe datiuum:ut militi placet pugnare. Et quando habẽt infinitum: de Sum es eſt:uolũt ante ſe datiuum:ut militi placet eſſe bono. Si nõ habẽt infinitum ſunt p̃ſonalia:& uolũt ante ſe nominatiuuȝ perſonæ agẽtis:& poſt ſe datiuum perſonæ patiẽtis:ut uirtꝰ placet clericis. Iſta uerba decet delectat iuuat & oportet cum habẽt poſt ſe ĩfinituȝ:uolũt ante ſe accuſatiuum:ut bonos uiros decet

bene uiuere. Si autem nō habēt poſt ſe īfinitum. ſunt pſonalia: & uolūt antē ſe nominatiuum pſonæ agētis: & poſt ſe accuſatiuum pſonæ patiētis: ut bōa uerba delectāt me. Iſta uerba ſemp ſunt impſonalia: & uolūt ante ſe accuſatiuum perſonæ patiētis: & poſt ſe genitiuum perſonæ agentis: uel infinitum: ſcilicet.

Pœnitet & tedet miſeret piget ac pudet: iſta
Accuſatiuis coniungimus & genitiuis.

Iſta uerba incipit deſinit debet ſolet poteſt: & uult iūcta cum infinitis impſonalium impſonalia ſunt: & caſum uolūt quem illa infinita: ut bonos uiros ſolet tedere uitiorum. Si autem iungant cum pſonalibus: ſunt pſonalia: & uolunt ante ſe nominatiuum: ut uirtus debet placere hominibus. Ex cœpto uerbo uolo ī quo pſona uolens ſemper anteponitur.

¶ Incipiunt aduerbia localia.

INterrogatiua aduerbia localia ſūt ſex. ſcilicet ubi: quo unde: qua quorſum: & quouſq;. Vbi ſignificat ī loco: quo ad locum: unde de loco: qua p locum: quorſū uerſus locum: quouſq; uſq; ad locum: uel uſq; ad tempus. Aduerbia ſignificātia ī loco ſūt iſta: hic: illic: iſtic: itus: foris: ibi: ibidem: ibiq;: alias: & omnia compoſita ab ubi & ibi: ut alibi: alicubi: necubi: ubiq;. ubiuis: ubicūq;: uſquam: & nuſquam. Hæc aduerbia ſignificāt ad locum: huc: illuc: iſtuc: itro: foras: alio: aliquo: & alia compoſita a quo: ut ſi quo: nequo: quocūq;: quouis: illo: eo: & eodem. Hæc aduerbia ſignificāt de loco: hinc: illinc: iſtinc: intus: foris: īde: aliūde: & cæ. Compoſita ab unde: ut ſicūde: necunde. alicūde. undecūq;. undelibet undeuis. Hæc aduerbia ſignificāt plocum. hac illac. iſtac. alia. aliqua. & cæ. Compoſita a qua: ut ſiqua. nequa. illa ea. & eadem. Hæc aduerbia ſignificant uerſus locum. orſum. illorſum. iſtorſum. introrſum: ſurſum. deor/

ſum.dextrorſum.ſiniſtrorſum.retrorſum.antrorſum: & compoſita a quorſum:ut ſiquorſum:nequorſum. Hæc aduerbia ſignificant uſq; ad locũ uel uſq; ad temp9:ut hactenus:hucuſq; & quonam uſq;. Nomina ꝓpria locoꝝ primæ uel ſecũdæ declinatiõis in genitiuo ſignificãt in loco:in accuſatiuo ad locũ:ĩ ablatiuo de loco & ꝑ locum ſine præpoſitione:in accuſatiuo uſq; ad locum cum ꝓpoſitione ſola uſq;:in accuſatiuo uerſus locum cũ ꝓpoſitione uerſus:ut uerſus Romam ꝑgo:& uerſus Veronam uado:& aliquando ponit̃ cum ꝓpoſitione de:ut de Verona uenio. Nomina ꝓpria locoꝝ tertiæ declinationis:& ſimiliter tãtum pluraliter declinata.in ablatiuo ſignificãt in loco de loco & ꝑ locum ſine ꝓpoſitiõe:in accuſatiuo ad locum ſine præpoſitiõe: ut naues eũt Venetias.in accuſatiuo ſignificãt uerſus locum cum hac præpoſitione uerſus & uſq; ad locum cum uſq;:ut uſq; Piſas ꝓpero. Nomina prouĩciarum in ablatiuo ſignificant in loco cum præpoſitione in:in ablatiuo de loco cum de:in accuſatiuo ꝑ locum cum ꝑ:in accuſatiuo ad locum cum ad:in accuſatiuo uerſus locum cum uerſus in accuſatiuo uſq; ad locum cum uſq; & in:ut uſq; in Cypꝝ nauigo. Noĩa appellatiua:ſimiliter noĩa fluuioꝝ & eccleſiaꝝ in ablatiuo.ſignificãt in loco cum in: ut uerſor in foro:in accuſatiuo ad locum cum ad:uel in:ut ad urbem uel ĩ urbem equito:ĩ ablatiuo de loco cum de uel e uel ab uel ex:ut ex agro:uel de agro:uel ab agro redeo in accuſatiuo ſignificãt ꝑ locum cum ꝑ:ut ꝑ uiam curſito:ĩ accuſatiuo uerſus locum cũ uerſus.ut uerſus ꝓtorium uado:ĩ accuſatiuo uſq; ad locum cũ uſq; & ad uel ĩ:ut uſq; ad templũ uel uſq; in templum ambulo. Iſta tñ quattuor noĩa:domus humus:rus:& militia:quamuis appellatiua ſint:ſemp.ut ꝓpria ponunt̃:ut domi tuæ ſum:& rus ibo. Supinũ ĩ accuſatiuo ad locum ſignificat ſine præpoſitiõe:ĩ ablatiuo autem de loco abſq; ꝓpoſitõe:ut aratũ uado:et uẽio cãtatu:

Pitiſſo	as	ui	tum	ꝑ beuer a poco a poco
Semino	as	aui	tum	
Sero	is	ui	tum	per ſeminare.
Meto	is	ſſui	ſum	per medere.
Vindemio	as	aui	tum	per uendimare.
Trituro	as	aui	tum	per bater formento.
Egero	is	egeſſi	ſtum	per butar fora.
Digero	is	ſſi	ſtum	per padire.
Ingero	is	ſſi	ſtum	per meter dentro.
Mingo	is	xi	tum	per piſſare.
Spuo	is	ui	tum	per ſpudare.
Glomero	as	ui	tum	per douanare.
Alabro	as	ui	tum	per naſpare.
Merendo	as	aui	tum	
Anteceno	as	aui	tum	per merendare.
Tranſglutio	is	iui	itum	per tranſglutire.
Atamino	as	ui	tum	per buratare.
Pinſo	is	ui	ſtum	per impaſtare.
Squamo	as	aui	tum	per ſcaiare.
Exartuo	as	aui	tum	
Demembro	as	aui	tum	per diſmembrare.
Molo	as	ui	atum	per maſinare.
Neo	es	ui	tum	
Filo	as	aui	tum	per filare.
Equito	as	ui	tum	per caualcare.
Nauigo	as	ui	tum	per nauigare.
Pulſo	as	ui	tum	per ſonare.
Euiſcero	as	ui	tum	per trare le budelle.
Cicotrigonizo	as	aui	tum	per tamiſare.
Puto	as	aui	tum	per podare.

Puto	as	aui	tum	per penſare

Qui putat incidit:putat hic:qui mente reuoluit.

Suo	is	ui	tum	per cuſire.
Inſuo	is	ui	tum	per trapungere.
Deſuo	is	ui	tum	per deſcuſire.
Muro	as	aui	tum	per murare.
Sarcio	is	ſi	tum	
Reſarcio	is	ſi	tum	per repezare.
Cemento	as	aui	tum	per ſmaltare.
Pedulo	as	aui	tum	per ſcapinare.
Repedulo	as	aui	tum	per reſcapinare.
Pagino	as	aui	tum	per inquadernare.
Repagino	as	aui	tum	per deſquadernare.
Volo	uis	uolui	ca.ſup.	per uolere
Nolo	nonuis	nolui	ca.ſup.	per non uolere.

Potat arat comœdit ligonizo ſemino pinſo.
Et merendo meto uindemio digero filo:
Mingo ſpuo glomero trituro exartuo ſquamo:
Pulſo ſuo texo puto cœno euiſcero uallo:
Sarcio cum muro cemento reſarcio nolo:
Tranſitiua uoco quis quartum iungito caſum:

Pluit	bat	uit	per piouere
Grandinat	bat	uit	per grandinare.
Ningit	bat	xit	per neuare.
Tonat	bat	uit	per tonare.
Tempeſtat	bat	uit	per tempeſtare.
Dieſcit	bat	ca.præ.	per farſe di.
Nocteſcit	bat	ca.præ.	per farſe nocte.

Grandinat atq; pluit ningitq; tonatq; dieſcit.
Ante deus aderit adſit poſt tranſitiua uocentur.

NOta q̄ uerbum neutrum effectiuum eſt illud: quod deſi/nit in o:& non format paſſiuum in or: et uult ante ſe nominatiuum perſonæ patientis:& poſt ſe ablatiuum ſine præpoſitione perſonę agentis: uel accuſatiuum mediante propter ex natura cāæ efficiētis: ut ego gaudeo bōis nouis uel pp bona noua.

Gaudeo	es	ſus	ſum	per alegrarſe.
Pingueo	es	ui	ca.ſup.	per ingraſſarſe.
Macreo	es	ui	ca.ſup.	per immagrarſe.
Areo	es	ui	ca.ſup.	per ſeccarſe.
Vireo	es	ui	ca.ſup.	per inuerdirſe.
Doleo	es	ui	ca.ſup.	per dolerſe.
Niteo	es	ui	ca.ſup:	per reſplendere.
Ardeo	es	ſi	ſum	per ardere.
Fido	is	ſi	ſum	per fidarſe.
Madeo	es	ui	ca.ſup.	per bagnarſe.
Mœreo	es	ui	ca.ſup.	per ingramirſe.
Lateo	es	ui	ca.ſup.	per aſconderſe.
Deuio	as	ui	tum	per deuiarſe.

Gaudet & exaltat iubilat cum pingueo macret:
Areo cum doleo uireo madeo quoq; fido:
Deuiat & lateo rubet ardeo palleo mœret:
Albeo cum rigeo niteo cum ſplendeo lucet:
Effectiua ſcies hæc ſemper uerba uocari.

NOta q̄ uerbum neutrum abſolutum eſt illud: quod deſi/nit in o:& non format paſſiuum in or. Et uult ante ſe nominatiuū perſonæ agētis:& poſt ſe nō regit caſum niſi cū auxilio.

Vado	is	ſi	ſum	
Tendo	is	di	ſum	per andare.
Eo	is	ui	itum	
Pergo.	is	xi	ctum	

Vio	as	aui	tum	per caminare.
Sto	as	ſteti	tum	
Maneo	es	ſi	ſum	per ſtare.
Reſideo	es	di	ſum	per aſpectare.

Qui manet expectat: & qui manet ille moratur

Quadrupedo	as	aui	tum	per andar in quatro.
Hio	as	aui	tum	
Oſcito	as	aui	tum	per ſbadachiare
Tuſcio	is	iui	tum	per tuſſire.
Vigilo	as	aui	tum	per uigilare.
Equito	as	ſiui	tum	per caualcare.
Venio	is	ni	tum	per uegnire.
Dormio	is	iui	tum	per dormire.
Redeo	is	iui	tum	per ritornare.
Creſco	is	eui	tum	per creſcere.
Succuſſo	as	aui	tum	per trotare.

Tendit & in cedit pergo uenit ambulo uado:
Sto manet & redeo reſidet cum tuſſio uiuo:
Quadrupedo remeo ſuccuſſat & oſcito creſco:
Iungis hio uigilo & dormio uerba ſoluta.

Nota q̃ uerbum neutrum paſſiuum eſt illud: quod deſinit in o & non format paſſiuum in or: & uult ante ſe nominatiuum perſonæ patientis: & poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agentis ex natura actus illati ab altero: ut ille uapulat a magiſtro.

Vapulo	as	aui	tum	per eſſer batudo.
Exulo	as	aui	tum	per eſſer bãdezado.
Liceo	es	ui	tum	per eſſer apreſiado.
Veneo	es	iui	itum	per eſſer uendudo.
Fio	is	ctus	ſum	per eſſer facto.

10

Nubo is nupſi uel tus ſum per eſſer marida.
Vapulo cum fio licet exulo ueneo nubo:
Neutra ſimul paſſiua notes de iure uocanda.

NOta ꝙ ſunt quædã uerba neutro paſſiua:quæ in præteritis perfectis & pluſquamperfectis ſeruant uocem paſſiuorum:in cæteris uero neutrorum:& ſunt iſta.

Gaudeo es ſus ſum uel fui per ralegrarſe.
Fio is ctus ſum uel fui per eſſer facto.
Soleo es itus ſum uel fui per ſolere.
Audeo es ſus ſum uel fui per hauer ardire
Fido is ſus ſum uel fui per fidarſe.

Quinq; puer numero neutro paſſiua tibi do:
Gaudeo cum fio ſoleo ſimul audeo fido.

NOta ꝙ uerbũ deponens,poſſeſſiuũ eſt illud qđ' deſinit in or:& non formať a uerbo deſinẽte in o:& uult ante ſe nominatiuũ perſonæ agentis:& poſt ſe genitiuũ:uel ablatiuũ ſine præpoſitione perſonæ patientis:ut ego utor panis uel pane.

Vtor ris ſus ſum uel fui
Fungor ris ctus ſum uel fui per uſare.
Fruor ris fretus ſum uel fui
Potior ris tus ſum uel fui
Abutor ris ſus ſum uel fui per mal uſare.
Recordor ris atus ſum uel fui
Reminiſcor ris ca.præ.& ſu. per recordare.
Obliuiſcor ris tus ſum uel fui per diſmentigare
Miſereor ris ca.præte.& ſup. per miſericordiare.
Cum datiuo etiam licet raro.

Vtor cumq; fruor fungor ueſcor potiorq;:
Et reminiſcor & obliuiſcor iunge recordor:
Hæc quærunt caſum genitiuum & iungere ſextum.

Deinde miſeretur genitiuum & iunge datiuum.

NOta ꝙ uerbum deponens acquiſitiuum eſt illud: quod deſinit in or: & non formatur a uerbo deſinente in o & uult ante ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe datiuum perſonæ patientis: ut ego auxilior tibi.

Auxilior	ris	tus	ſum	
Suffragor	ris	tus	ſum	per alturiare.
Famulor	ris	tus	ſum	
Ancilor	ris	tus	ſum	per ſeruire.
Blandior	ris	tus	ſum	
Adulor	ris	tus	ſum	per alluſengare.
Moderor	ris	tus	ſum	per temperare.
Aduerſor	ris	tus	ſum	per contrariare.
Dominor	ris	tus	ſum	per ſignorezare
Medeor	ris	ca.p̄te.& ſup.		per medicare.
Aemulor	ris	tus	ſum	per inuidiare.

Aemulor inuideor ſequor deſignat amorem.

Inſidior	ris	tus	ſum	per aguaitare.
Inimicor	ris	tus	ſum	per inimicare.
Amicor	ris	tus	ſum	per amicare.
Minor	ris	tus	ſum	per minazare.

Auxilior famulor ancillor blandior: atq;
Iungis adulator medeorq; iniurior: inde
Inſidior amicor inimicor cum dominatur:
Aduerſor medeor: poſt hæc tu iunge datiuum.

NOta ꝙ uerbum deponens tranſitiuum eſt illud: quod deſinit in or: & non formatur a uerbo deſinẽte in o: & uult ante ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe accuſatiuum perſonæ patientis: ut ego ſequor Petrum.

Sequor	ris	tus	ſum	per ſeguire.

Imitor	ris	tus	ſum	per imitare.
Furor	ris	tus	ſum	ꝑinuolare.
Prædor	ris	tus	ſum	per robare.
Vaticinor	ris	tus	ſum	
Pronoſticor	ris	tus	ſum	ꝑindiuinare.
Opinor	ris	tus	ſum	
Meditor	ris	tus	ſum	ꝑ penſare.
Solor	ris	tus	ſum	
Conſolor	ris	tus	ſum	ꝑ conſolare:
Lucror	ris	tus	ſum	ꝑ guadagnare:
Superlucror	ris	tus	ſum	per auanzare.
Aggredior	ris	ſſus	ſum	
Craſſor	ris	tus	ſum	per aſſaltare.

Proſequor & ſequor meditor conſolor opinor:
Auguror & prædor lucror reor aggrediorqꝫ:
Sortior & ſolor adipiſcitur addito quartum.

Nota ꝙ uerbum deponens effectiuum eſt illud:quod deſi ſit in or:& non format᷑ a uerbo deſinente in o:& uult ante ſe nominatiuum ꝑſonæ patientis & poſt ſe ablatiuum ſine præpoſitione.uel accuſatiuum mediante propter ꝑſonæ agentis: ut lætor bonis nouis uel ꝓpter bona noua.

Lætor	ris	tus	ſum	ꝑ alegrarſe.
Glorior	ris	tus	ſum	ꝑ gloriarſe.
Delector	ris	tus	ſum	ꝑ delectarſe.
Triſtor	ris	tus	ſum	ꝑ attriſtarſe.
Verecundor	ris	tus	ſum	ꝑ uergognarſe.
Soporor	ris	tus	ſum	ꝑ adormentarſe
Expergiſcor	ris	tus	ſum	ꝑ reſuegliarſe.
Algeor	ris	ca.præ.& ſup.		ꝑ affredarſe.
Bacchor	ris	tus	ſum	ꝑ imbriagarſe de uino

Crapulor	ris	tus	ſum	p manzare troppo.
Contentor	ris	tus	ſum	per contentarſe.

Gratulor & lætor delector & algeor addo.
Glorior expergiſcor contentor quoq; triſtor:
Atq; uerecundor oblector bachor habebunt:
Hæc ſolos ſextos uel quartos applico ppter.

Nota q, uerbum deponens paſſiuum eſt illud: quod deſinit in or:& non formatur a uerbo deſinente in o: & uult ante ſe nominatiuum perſonæ patientis: & poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agentis:ut ego ortus ſum a bono patre:& ſunt iſta.

Orior	ris	ortus	ſum	
Naſcor	ris	tus	ſum	per naſcere.
Renaſcor	ris	tus	ſum	p renaſcere.
Patior	ris	ſſus	ſum	p ſoſtegnire.

Naſcitur atq; oritur patior coniunge renaſcor.
Hæc ablatiuis ſimul a coniungimus abſq;.

Nota q uerbum deponens abſolutum eſt illud: quod deſinit in or:& non format a uerbo deſinente in o:& uult ante ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe non regit caſum niſi cum auxilio præpoſitionis poſitæ uel ſub intellectæ, ut ego gradior ad ſcholas.

Gradior	ris	ſſus	ſum	
Proficiſcor	ris	ctus	ſum	pandare
Regredior	ris	ſſus	ſum	
Reuertor	ris	ſus	ſum	p retornare
Iraſcor	ris	tus	ſum	p irarſe.
Latinor	ris	tus	ſum	p latinare.
Officior	ris	tus	ſum	p officiare:
Fœneror	ris	tus	ſum	p fœnerare.

Verſificor	ris	tus	ſum	per uerſificare.
Nugor	ris	tus	ſum	per zanzare.
Conuerſor	ris	tus	ſum	per uſare cũ le pſone.
Obuerſor	ris	tus	ſum	per uſar in li luoghi.
Ratiocinor	ris	tus	ſum	p far raſon dabacho.
Lachrymor	ris	tus	ſum	per lachrymare.
Prælior	ris	tus	ſum	per combattere
Conor	ris	tus	ſum	
Nitor	ris	xus	ſum	per ſſorzarſe.

Labitur & gradior proficiſcitur atq; reuertor:
Verſificor nugor quæritur coniunge latinor:
Prælior iraſcor rixor ratiocinor:adde
Molior & nitor conor conuerſor cum ſœneror q;:
Hæc caſum rectum ſolum deponentia poſcunt.

¶ De uerbis communibus.

Nota q; uerbum commune eſt illud:quod deſinit in or: & non formatur a uerbo deſinente in o: & habet duplicem conſtructionem: ſcilicet actiuam & paſſiuam: quando habet actiuam:uult ante ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe accuſatiuum perſonæ patientis:ut ego largior tibi equum:quando uero habet paſſiuam:uult ante ſe nominatiuum perſonæ patientis:& poſt ſe ablatiuum a uel ab mediante perſonæ agentis. ut a te largitur ueſtis mihi.

Largior	ris	tus	ſum	p donare e per eſſer donato.
Experior	ris	tus	ſum	p prouar e per eſſer prouato.
Veneror	ris	tus	ſum	p honorare e p eſſer honorato
Moror	ris	tus	ſum	p aſpectar e p eſſer aſpectato
Oſculor	ris	tus	ſum	p baſare e p eſſer baſato.
Criminor	ris	tus	ſum	p incolpare e p eſſer incolpato
Amplector	ris	xus	ſum	p abrazare e p eſſer abrazato.

Hoſpitor ris tus ſum p albergare e p eēr albergato.
Hortor ris tus ſum p confortar̃ e p eſſer cõfortato
Interpretor ris tus ſum p interp̃tare e p eēr interp̃tato.
Largior experior ueneror moror oſculor hortor.
Criminor amplector tibi ſunt communia lector.
Si bene connumeres interpretor hoſpitor addes.

¶ De Imperſonalibus.

VErbum imp̃ſonale eſt duplex.ſ.actiuæ uocis & paſſiuæ uocis:actiuæ uocis eſt illud quod deſinit in t:ut tedet:paſſiuæ uocis eſt illud:quod deſinit in tur:ut ſeruitur:& uult ante ſe ablatiuum a uel ab mediãte:& poſt ſe caſum ſui uerbi:ut a me ſeruit̃ deo. Verbum imp̃ſonale paſſiuæ uocis deſcendit a uerbis deſinentibus in o:quæ habent.ante ſe nominatiuum perſonæ agentis:& ſunt uerba actiua:uerbum neutꝝ acquiſitiuum:uerbum neutꝝ tranſituum:& uerbum neutrum abſolutum. Intereſt & refert quando habent poſt ſe infinitum: uolunt ante ſe genitiuum.ut Virgilii intereſt ſcribere. Exceptis mei tui ſui noſtri & ueſtri:loco quoꝝ dicimus mea tua ſua noſtra & ueſtra:ut mea intereſt ſcribere. Si autem non habent infinitum:ſunt p̃ſonalia: & uolunt ante ſe nominatiuum perſonæ agentis: & poſt ſe genitiuum p̃ſonæ patientis. Exceptis mei tui &cæ. loco quoꝝ ponimus mea tua &cæ. ut libri interſunt mea.

Hæc uerba libet liquet placet accidit ſuppetit euenit cõtingit uacat & reſtat quando habent poſt ſe infinitum:uolunt ante ſe datiuum:ut militi placet pugnare. Et quando habẽt infinitum: de Sum es eſt:uolũt ante ſe datiuum:ut militi placet eſſe bono. Si nõ habẽt infinitum ſunt p̃ſonalia:& uolũt ante ſe nominatiuuꝫ perſonæ agẽtis:& poſt ſe datiuum perſonæ patiẽtis:ut uirtꝰ placet clericis. Iſta uerba decet delectat iuuat & oportet cum habẽt poſt ſe iſinituꝫ:uolũt ante ſe accuſatiuum:ut bonos uiros decet

bene uiuere. Si autem nõ habet poſt ſe ĩfinitum. ſunt pſonalia: & uolũt antè ſe nominatiuum pſonæ agẽtis: & poſt ſe accuſatiuum pſonæ patiẽtis: ut bõa uerba delectãt me. Iſta uerba ſemp ſunt impſonalia: & uolũt ante ſe accuſatiuum perſonæ patiẽtis: & poſt ſe genitiuum perſonæ agentis: uel infinitum: ſcilicet.
Pœnitet & tedet miſeret piget ac pudet: iſta
Accuſatiuis coniungimus & genitiuis.
Iſta uerba incipit deſinit debet ſolet poteſt: & uult iũcta cum infinitis impſonalium impſonalia ſunt: & caſum uolũt quem illa infinita: ut bonos uiros ſolet tedere uitiorum. Si autem iungantur cum pſonalibus: ſunt pſonalia: & uolunt ante ſe nominatiuum: ut uirtus debet placere hominibus. Excœpto uerbo uolo i quo pſona uolens ſemper anteponitur.

¶ Incipiunt aduerbia localia.

INterrogatiua aduerbia localia ſũt ſex. ſcilicet ubi: quo unde: qua quorſum: & quouſq;. Vbi ſignificat i loco: quo ad locum: unde de loco: qua p locum: quorſũ uerſus locum: quouſq; uſq; ad locum: uel uſq; ad tempus. Aduerbia ſignificãtia i loco ſũt iſta: hic: illic: iſtic: itus: foris: ibi: ibidem: ibiq;: alias: & omnia compoſita ab ubi & ibi: ut alibi: alicubi: necubi: ubiq;. ubiuis: ubicũq;: uſquam: & nuſquam. Hæc aduerbia ſignificãt ad locum: huc: illuc: iſtuc: itro: foras: alio: aliquo: & alia compoſita a quo: ut ſi quo: nequo: quocũq;: quouis: illo: eo: & eodem. Hæc aduerbia ſignificãt de loco: hinc: illinc: iſtinc: intus: foris: ĩde: aliũde: & cæ. Compoſita ab unde: ut ſicũde: necunde. alicũde. undecũq;. undelibet undeuis. Hæc aduerbia ſignificãt p locum. hac illac. iſtac. alia. aliqua. & cæ. Compoſita a qua: ut ſiqua. nequa. illa ea. & eadem. Hæc aduerbia ſignificant uerſus locum. orſum. illorſum. iſtorſum. introrſum: ſurſum. deor/

ſum.dextrorſum.ſiniſtrorſum.retrorſum.antrorſum: & com-
poſita a quorſum:ut ſiquorſum:nequorſum. Hæc aduerbia ſi-
gnificant uſq; ad locũ uel uſq; ad temp9:ut hactenus:hucuſq;
& quonam uſq;. Nomina ꝓpria locoꝝ primæ uel ſecũdæ decli-
natiõis in genitiuo ſignificãt in loco:in accuſatiuo ad locũ:ĩ abla
tiuo de loco & ꝑ locum ſine præpoſitione:in accuſatiuo uſq; ad
locum cum ꝓpoſitione ſola uſq;:in accuſatiuo uerſus locum cũ
ꝓpoſitione uerſus:ut uerſus Romam ꝑgo:& uerſus Veronam
uado:& aliquando ponit cum ꝓpoſitione de:ut de Verona ue-
nio. Nomina ꝓpria locoꝝ tertiæ declinationis:& ſimiliter tãtum
pluraliter declinata.in ablatiuo ſignificãt in loco de loco & ꝑ lo-
cum ſine ꝓpoſitiõe:in accuſatiuo ad locum ſine præpoſitiõe: ut
naues cũt Venetias.in accuſatiuo ſignificãt uerſus locum cum
hac præpoſitione uerſus & uſq; ad locum cum uſq;:ut uſq; Pi-
ſas ꝓpero. Nomina prouiciarum in ablatiuo ſignificant in loco
cum præpoſitione in:in ablatiuo de loco cum de:in accuſatiuo ꝑ
locum cum ꝑ:in accuſatiuo ad locum cum ad:in accuſatiuo uer
ſus locum cum uerſus in accuſatiuo uſq; ad locum cum uſq; &
in:ut uſq; in Cypꝛ nauigo. Nõia appellatiua:ſimiliter nõia flu-
uioꝝ & eccleſiaꝝ in ablatiuo.ſignificãt in loco cum in: ut uerſor
in foro:in accuſatiuo ad locum cum ad:uel in:ut ad urbem uel ĩ
urbem equito:ĩ ablatiuo de loco cum de uel e uel ab uel ex:ut ex
agro:uel de agro:uel ab agro redeo in accuſatiuo ſignificãt ꝑ lo-
cum cum ꝑ:ut ꝑ uiam curſito:ĩ accuſatiuo uerſus locum cũ uer-
ſus.ut uerſus ꝑtorium uado:ĩ accuſatiuo uſq; ad locum cũ uſq;
& ad uel ĩ:ut uſq; ad templũ uel uſq; in templum ambulo. Iſta
tñ quattuor nõia:domus humus:rus:& militia:quamuis appel-
latiua ſint:ſemp.ut ꝓpria ponunt:ut domi tuæ ſum:& rus ibo.
Supinũ ĩ accuſatiuo ad locum ſignificat ſine præpoſitiõe:ĩ abla
tiuo autem de loco abſq; ꝓpoſitõe:ut aratũ uado:et uenio cãtatu:

Gerũdium ad locum prępoſitióe ad:ut ad dimicandum curro: de loco cum a uel ab:ut a ſtudendo redeo.

De comparatiuis.

Comparatiuum nomen eſt illud:quod cum poſitiui in tellectu magis aduerbium ſignificat:ut albior:ideſt magis albus.& ulterior magis ultra:quam ille:qui eſt ultra.comparatiua fiunt a nominibus adiectiuis:ut albior.a uerbis:ut deterior:A præpoſitionib9:ut poſterior.Ab aduerbiis: ut prior.Quæ ueniunt ab adiectiuis nominibus:aut a ſecunda declinatione.aut a tertia ueniunt:a ſecunda hoc modo deſcendunt a genitiuo addita or:ut clarus clarior:præter habentia uocalem ante uocalem:quæ de uſu formantur per magis:ut ſtrenu9 magis ſtrenuus:& pius:& præter bonus melior:peior:magnus maior:paruus minor:multus plus munificus munificētior:ſiniſter ſiniſterior:dexter dexterior a genitiuo dexteri.Quæ ueniunt a tertia declinatione formantur a datiuo addita or:ut tenuis tenui tenuior:præter iuuenis iunior: per ſincopam. A uerbo detero deteris deterior comparatiuum fit.Quæ ueniunt a præpoſitionibus deſinunt in erior:ut poſt poſterior: ultra ulterior. præter prope propior.Ab aduerbiis etiam fiũt comparatiua:ut pridem prior primus:penitus penitior.Comparatiuum conſtruiť cum ablatiuo:uel cũ nominatiuo cũ quam:ut Cæſar eſt clarior Pompeio:uel quam Pompei9:præter relatiua & negatiua quæ cum quam non ponunť.Reqrit etiam ablũm ſignificantem exceſſum:ut ſum longior te uno digito:& omnes caſus: quos habet poſitiuũ ſuũ:ut habeo multũ uini habeo plus olei:& mai9 farię. A cõparatiuis neutralib9 fiũt diminutiua:ut maius maiuſculus: grãdiuſculus a grãdi9.Abuſio fit in comparatiuo quattuor modis:conſtructione:ſignificatione:comparatione:& formatione. conſtructione cũ non habet ablatiuũ:uel nominatiuũ cũ quam

ut ſum maior ſociorum. Significatione cum tantum ſignificat
quantum poſitiuũ:ut ſenior pro ſenex:aut minus ſignificat: ut
triſtior ideſt parum triſtis:aut contrarium:ut dulcior ideſt mi/
nus amarus. Comparatione cum ad diuerſas qualitates compa/
ratur:u:nix eſt albior coruo. Formatione cum ſubſtantiua: uel
pronomina comparantur:ut neronior & ipſior. Piu e men:quã/
do ſignificant pondus uel menſuram:fiunt per plus & minus:
ſubſtantiua in genitiuo ponendo:ut habeo plus olei: & minus
farinæ. Quando ſignificant numerum fiunt per plures & pau/
ciores:ut lego plures libros tribus. Ad bonam comparationem
quattuor requiruntur:res comparata:res cui comparetur:qua/
litas. & ꝙ qualitas communicet cum utroq;:ut Hector eſt forti/
or troianis.

❡ De ſuperlatiuis.

SVperlatiuum nomen eſt illud:quod ad plures ſui ge/
neris comparatur:& ſuperponitur omnibus: uel per
ſe prolatum habet intellectum ſui poſitiui cum ualde
aduerbio:ut ſum fortiſſimus iuuenum: ideſt ualde fortis ſuper
iuuenes:& fortiſſimus Cæſar:ideſt ualde fortis. Superlatiua for
mantur a nomine uerbo:præpoſitione. & aduerbio. Quæ ueni/
unt a nominibus ſecundæ declinationis formantur a genitiuo
addita s & ſimus:ut maturus turi riſſimus:etiam dicimus ma/
turrimus a nomine matur. Excipiuntur bonus:optimus:malus:
peſſimus:magnus maximus:paruus minimus:multꝰ plus plu/
rimus:munificus munificentiſſimus magnificus magnificentiſ
ſimus. Nomina in er tam ſecundæ quã tertiæ declinationis for/
mant ſuperlatiua a nominatiuo addita rimus:ut nigerrimus: a/
cerrimus:præter dexter rimus:& ſiniſter ſtimus. Quæ ueniunt
a tertia declinatione formantur a genitiuo addita ſimus:ut fortis
fortiſſimus:præter ea quæ in limus terminãt ſuperlatiuum quæ
in hac dictione fagus continentur. Dat tibi quinq; limus quæ ſi/

gnat nomine fagus:& ſua cõpoſita:ut facilis limus agilis limus: gracilis limus:humilis limus:ſimilis limus. Vetus a ueter: quod olim in uſu erat:facit ueterim9. Senex iuuenis memor diues ſuperlatiuis carent. A uerbo detero ris:fit ſuperlatiuũ deterrimus. A præpoſitionibus in ra fiunt ſuperlatiua in imus:ut ultra ultimus:citra citimus:ſed ſupra ſupremus:& extra extremus facit: prope proximus:quod pro cognato poſitum comparatur:ut ꝓximior abſq; ſuperlatiuo. Ab aduerbio quoq; ſuperlatiua formantur:ut nuper nuperrimus:ſæpe ſæpiſſim9:pridem primus: Sciendum eſt ꝙ nouiſſimus ſignificationem ſui poſitiui nõ habet:ut nouus nouiſſimus:ideſt extremus. Superlatiuum genitiuum habere debet pluralem:uel ſingularem nominis collectiui:ut Cæſar eſt fortiſſimus romanorum:uel populi Romani. Eſt autem nomen collectiuũ id:quod in ſingulari numero multitudinem ſignificat populus:gens:turba.uulgus. Superlatiuũ cum præcedenti uel ſequẽti concordatur ſubſtantiuo;ut lilium eſt albiſſimum:uel albiſſimus florum.

¶ De figuris.

Figura eſt uitium cum ratione factum. Eſt autem figura duplex:locutionis & cõſtructionis. Figuræ conſtructionis ſunt octo:prolepſis:ſilepſis ſiue conceptio: zeugma:ſinthefis:antiptoſis:euocatio:appoſitio:ſynecdoche. Prolepſis eſt attributio proprietatis toti in ſuas partes diuiſio ut aquilæ uolant una ſurſum:altera deorſum. In prolepſi requiruntur quinq;:totum:partes eius:determinationes partium:proprietas & ordo. Duplex eſt prolepſis:explicita & implicita explicita eſt in qua ſunt quinque requiſita:ut cerui currunt:unus tarde alter uelociter. Implicita eſt:in qua tacentur aliqua:ut homines inui-

dent alter alteri. Silepſis eſt diuerſarum dictionum ſub plura proprietate conceptio: ut rex & regina albi. In ſilepſi requiruntur quinq: dictio concipiens: dictio concepta: copula: proprietas uerbi: aut adiectiui pluralis numeri: & q proprietas concordetur cum dictione concipiente. Quattuor modis fit ſilepſis: in genere: in numero: in perſona: & in caſu. In genere maſculinum genus concipit fœmininum: & neutrum: fœmininum concipit neutrum. uerum tamen neutrum aliquando concipit maſculinum & fœmininum ratione maioris ſignificati: ut gladius lorica & armatura. in numero: pluralis numerus concipit ſingularem: ut milites & tribunus currunt: in perſona prima concipit ſecundam & tertiam: ſecunda uero concipit tertiam: ut tu & Paulus legitis: in caſu nominatiuus concipit alium caſum cum præpoſitione cum: ut equus cum aſino currunt. eſt autem duplex ſilepſis ſcilicet directa & indirecta: directa eſt quæ fit per ſimiles caſus: ut ego et tu legimus: indirecta eſt quæ fit per diſſimiles caſus: ut Andreas mecum currimus. Zeugma eſt unius proprietatis ad diuerſas dictiones facta redditio: ita q cum uno concordet: ut ego & tu ſcribo. in zeugmate requiruntur quinq: aliqua diuerſa ſubſtantiua: copula: proprietas pluralis uel ſingularis numeri: redditio: proprietatis uni per prius & alteri per poſterius: & q proprietas concordet cum illo cui attribuitur per prius & diſcordet cum eo: cui attribuitur per poſterius. In tribus accidentib9 fit zeugma in perſona in genere & in numero. Triplex eſt zeugma: a ſuperiori a medio & ab inferiori. A ſuperiori cum proprietas ſupra ponitur: ut lego ego & tu. A medio cum proprietas inter ponitur ut ego lego & tu. Ab inferiori cũ proprietas poſt ponitur ut ego & tu legis. Syntheſis eſt attributio proprietatis uni ſubiecto uel plurib9 copulatis non gratia uocis: ſed ſignificati: ut pars in fruſtra ſecãt: uel ſcipio & leli9 admirantes.

Tria requirunt̃ in ſyntheſi unū ſubiectū:uel plura copulata:ꝓ prietas:attributio ꝓprietatis cōcordans cū ſignificato & diſcor dās cū uoce:ut anſer fœta:fit aūt ſyntheſis in gñe & numero ut turba ꝓterui:& ſcipio & lelius dicūt. Antiptoſis eſt attributio ca ſus ꝓ caſu ad aliquā ꝓprietatē:ut de aqua nō eſt in puteo. Tria requirunt̃ in antiptoſi:unum ſubiectū una ꝓprietas:& ꝙ caſus pro caſu ponat̃:ut urbē quā ſtatuo ueſtra eſt.i.urbs. Euocatio eſt attributio ꝓprietatis cuidā rei demonſtratæ p demonſtrans: ut ego Virgilius cano. In euocatiōe requirunt̃ quattuor: dictio euocans primæ uel ſecūdę perſonæ:dictio euocata tertiæ:abſen tia copulæ:proprietas uerbi primæ uel ſecundæ perſonæ. Appo ſit o eſt īmediata coniunctio ſubſtantiuoꝝ:ut mirat̃ molē æne as magalia quondā. In appoſitione requirunt̃ tria:dictio appo ne ns id eſt determinans:dictio appoſita ideſt determinata: pro prietas:ut animal homo currit. Fit appoſitio tribus modis: prīo gratia generalitatis reſtringendæ:ut animal aſinus currit. Secū dæ equiuocationis remouēdæ:ut canis ſtella lucet. Tertio cauſa proprietatis attribuēdæ:ut Cæſar uir fortis:& ſemper dictio ap ponens & appoſita debet eſſe eiuſdē cāus. Synedoche eſt dum proprietas partis attribuit̃ toti:ut ethiops albus dentes:tria re quirunt̃ in ſynedoche.ſ.totū:pars quæ ſemper ſit accuſatiui ca ſus:& proprietas:ut mulier trunca manum. Si uero ponat̃ par ticipiū loco adiectiui dicetur figura gręca:ut apud Verg. in pri mo æne. Triſtior & lachrymis oculos ſuffuſa nitentes.

De Patronymicis.

PAtronymicū nomen eſt illud:quod a propriis nomi minibus patrum uel auoꝝ deriuatur in des: & filios uel nepotes ſignificat cū genitiuo primitiui:ut Eaci des.i.filius uel nepos Eaci. Abuſiue quoqꝫ deriuat̃ a nominibus matrū patronymicū:ut iliades.i.fili9 iliæ, ſimiliter

a regibus ut romulides:ideſt romanus a romulo:a fratribus: ut phaetontiades ideſt ſorores phaetontis. Duplex eſt patronymicum:ſcilicet:maſculinum & fœmininum: maſculinum ſic formatur:ſi uenit a prima declinatione formatur a genitiuo ultima litera in a cõuerſa & addita des:ut æneas æneæ æneades: Anchiſes ꝑpter uſum obtinuit anchiſiades. Si uenit a ſecũda declinatione format̃ ſic:a genitiuo ſi eſt in i ſolum:& additur des:ut timarchus chi timarchides. Si uero in ii ultimum i uertit̃ in a: & addit̃ des:ut menetius tii tiades. ſi autem in ei:uertitur ei in i longum:ut peleus lei lides. Si uero a tertia declinatione: formatur a datiuo:ut Hector ctori ctorides. Fit tamen abuſio in patronymicis additiõe.ut athlas athlantis athlantiades pro athlantides: & diminutiõe:ut ſcipio ſcipiades. Patronymica fœminina formantur a maſculinis remota de:ut priamides priamis: & antoniades antonias: & æneades æneas. Virgilius tamen auctoritate ſua uſus æneis dixit in iſcriptiõe libri. Patronymica fœminina ab eus nomine in eis perſæpe faciunt ut peleus peleis leidis: uel peleidos. Patronymica maſculina ſunt declinationis primæ:fœminina uero tertiæ.

¶ De participiis.

Participium eſt pars orationis declinabilis: quæ pro uerbo ponitur genus & caſum habẽs ad ſimilitudinem nominis:a uerbo autem tẽpora recipit̃ & ſignificatiões. Participium in ans uel in ens præſentis & præteriti imperfecti temporis eſt ut amans & ſcribẽs. In tus uel in ſus uel in xus uel in uus præteriti perfecti & pluſquamperfecti temporis eſt. In dus uel in rus futuri temporis. Participium in ans uel in ens format̃ a prima perſona præteriti imperfecti ut amabam bam in ns mutata fit amãs. præter eo ibam facit iens eũtis:& queo quis quibã:quod facit quiẽs queuntis. In rus for

mat̃ ab extremo ſupino addita rus:ut amatum tu addita rus fit amaturus. In tus uel in ſus uel in xus format̃ ab ultimo ſupio ut lectum ctu addita s fit lectus. A morior tamen fit mortuus cum deberet facere moritus: quia ſupinat moritum moritu. In dus format̃ a genitiuo ſui participii præſentis temporis mutato tis in dus, ut amans amantis tis in dus fit amãdus. A uerbo actiuo duo ueniũt participia: unũ præſentis temporis in ans uel in ens ut laudãs & canẽs: aliud futuri in rus: ut laudatur9 & cantaturus: præter ĩfra ſcripta: quæ ſolum participium præſentis habent: cum careant ſupinis: & ut plurimum actiua ſunt.

Ambo compeſco diſco poſco tremo gliſco:
Lambo uel linguo metuo timet urgeo caluo:
Linquo uel ſugo renuo fugit ac luo: iunge
Reſpuo cum cerno propriis caruere ſupinis
Ango cum ſatago.

A uerbo paſſiuo deſcendũt duo participia: unum præteriti temporis in tus uel in ſus uel in xus: aliud futuri temporis ĩ dus ut ſcriptus & ſcribẽdus. Præter ſupradicta uerba: quæ habent ſolum participium futuri temporis in dus: ut poſcor poſcendus: & diſcor diſcendus: quia carẽt ſupinis. Inueniuntur tamen quædam participia quorum uerba in uſu non ſunt: ut decurſus regnatus & laboratus. Verba quoque neutra tranſitiua: cum etiam paſſiua habeant in tertiis perſonis: in tus & in dus participia habent: ut aratus & arandus.

A uerbo neutro duo deſcẽdũt participia unum in ans uel in ens præſentis temporis: ut uapulans. aliud futuri in rus ut uapulaturus: præter omnia uerba inchoatiua & meditatiua: quæ ut plurimum carent ſupinis & participiis in rus: ut lecturio & horreſco: & præter uolo. & uerba ſecundæ coniugationis: quæ ſi faciunt præteritum in ui diuiſas; raro habent ſupinum: ut caleo

calui.Præter iſta cõtinentia in uerſu ſequenti.Ar.pla.ta.no.pa.
li.me.ſunt & oliua.ca.do.Aliqua etiam ſunt neutra:quæ tria habent participia.ut cœnans tus & turus. Vnde uerſus:nubo placet:pateo:ſueſco:& prandeo:iuro:& mereo:tirubo:cœno. Similiter & uerba neutro paſſiua ut fio fiens factus & facturus. Gaudeo cum fio ſoleo ſimul audeo fido.

¶ A uerbo communi deſcendũt quattuor participia in actiua quidem ſignificatione in ans uel in ens & in rus:ut criminans & criminaturus. In paſſiua uero in tus & in dus:ut criminatus:& criminãdus.participia uero præteriti in utraq; ſignificatiõe ſũt: ut hortatus paulum:& hortatus a paulo.

¶ A uerbo deponenti deſcendunt tria participia ut ſequens ſecutus & ſequuturus:in quib9 participia præteriti temporis præſentis & futuri in rus ſeruant conſtructionem.cum apud antiquos:tam actiuam quam paſſiuam habuerint ſignificationem: præter uerba:quæ carent ſupinis.

Vnum dat ueſcor medeor ſimul & reminiſcor.

Quinq; dabunt nitor metior geminante ſupino.

¶ A uerbo deponenti deſcendit participium in dus de uſu:præſertim ſi habet perſonam agẽtem ĩ ſuppoſito:ut ſequẽdus.Participium quattuor modis trãſit in uim nois.Cõſtructione ut doctus iuris.Comparatiõe:ut doctior.Compoſitiõe:ut inaratus. Temporis ammiſſiõe:ut uenerãdus:ideſt dignus uenerari. Si detur thema per participium quod nõ iueniatur uel ſi nõ habet uulgare ſui uerbi:fiat latinum per relatiuum & uerbum:ut hermolao ſbãdezãte polo ſcriue:hermolaus: a quo exulat paulus: ſcribit.Si uero ponatur ĩ cõcomitãtia aut cõſequentia : fiat per dum:cum & poſtquam:ut uẽute le galeæ tu legi:dum triremes uenerint tu legis.Guarino apreciãte la uirtu. Franceſco ſtudia: poſt quam a Guarino licet uirtus:Franciſcus ſtudet.

¶ De inchoatiuis.

INchoatiua uerba ſũt:quæ cum primitiuo uerbo ſigni ficant inceptionem:ardeſco.i.incipio ardere:& horreſco.i.incipio horrere. Formantur a uerbis cuiuſcũq; cõiugatiõis ſint a ſecũda perſona præſentis indicatiui modi addita co: ut la/bo labas labaſco:ferueo ues ueſco:gemo gemis gẽiſco: ſcio ſcis ſciſco:præter hio as:quod facit hiſco. Omnia quoq; inchoatiua tertiæ coniugationis ſunt. & ut plurimum præteritis carent atq; ſupinis ſunt etiam neutra:& paſſiuis carent.

¶ De meditatiuis.

MEditatiua ſunt:quæ meditationem ſignificat cum primitiuo ut a maturio:ideſt meditor amare. Formantur autem meditatiua ab extremo ſupino addita rio:ut lectum ctu lecturio. Omnia meditatiua ſunt coniugationis quartæ:& ut plurimum præteritis carent atq; ſupinis: tamen eſurio eſuriui & eſuriturus habet Neutra quoque meditatiua ſunt:& ex ſe paſſiua non formant.

¶ De frequentatiuis.

FRequentatiua ſunt:quæ uerbi frequentationem ſignificant:ut legito:ideſt frequenter lego. Frequẽtatiua formantur a ſupinis extremis mutato u in o: ut domitum domitu u in o fit domito. ſi uero ſunt primæ coniugationis mutant a in i correptam. ut imperatu imperito. Si autem præteritũ in gi terminetur:formantur a ſecunda perſona præſentis indicatiui modi remota s & addita to:ut lego gis legito. Inuenitur tamen lectio quæro tamen quærito non quæſito facit & noto penultima correpta & egreo egroto facit. & ſequor ſector per ſyncopam. Omnia frequentatiua quoq; primæ ſunt coniugationis & genus ſeruant ſuorum primitiuorum:ut minor aris: minitor aris:curro ris:curſo ſas:præter ſcitor ſciſcitor. quæ ſunt deponẽtia quamuis ſcio actiuum ſit.

❡ De deſideratiuis.

Sunt etiam quædam uerba deſideratiua: quæ in ſo deſinunt: ut uiſo.i.cupio uidere. Faceſſo.i.cupio facere. Hæc uerba certam formam non habẽt: nec ab omnibus uerbis in uſu ſunt.

❡ De diminutiuis.

Diminutiua etiam uerba inueniuntur in lo deſinẽtia: ut Sorbilo.i.parum ſorbeo. Scribilo.i.parum ſcribo.

❡ De relatiuis.

Relatiuũ ẽ: qđ rẽ ante latã refert iteꝝ. Eſt aũt duplex relatiuũ ſubſtãtiæ & accidẽtis. Relatiuũ ſubſtãtiæ eſt illud qđ antecedẽs ſubſtãtiuũ refert: ut q: ille. is: ipſe: ſui. Relatiuũ accidẽtis eſt illud: qđ ãtecedens adiectiuũ refert: ut qualis: q̃tus: quot: quotus: quotenis: cuiꝰ: cuias: & multa alia: quæ a quot uel quotus pñt cõponi: ut quotuplex: quotifarius: quotuplus: & ſimilia. Qualis eſt relatiuũ ſignificãs qualitatẽ: cui rñdent noĩa bonitatẽ malitiam uel colorẽ ſignificãtia: ut iuſtus: paruus: candidus: ut ſum iuſtus: qualis tu es. Quãtus eſt relatiuũ ſignificans q̃titatẽ. cui rñdent noĩa magnitudinẽ aut paruitatẽ ſignificãtia: ut magnꝰ: craſſus: breuis paruꝰ ut formica ẽ pua: q̃tus ẽ pulex. Quot relatiuũ ẽ ſignificãs numeꝝ: cui rñdent noĩa numeralia: ut unꝰ: duo: tres: q̃ttuor: ut uideo qnq; hoĩes: quot tu uids. Quotennis ẽ relatiuũ ſignificãs ãnos: cui rñdent noĩa ab ãno compoſita: ut uniẽnis: & biẽnis: triẽnis & ſimilia. Quotus relatiuũ eſt ſignificãs ordinẽ: cui rñdẽt noĩa ordinalia: ut primus: ſcds: tertiꝰ: quartꝰ: ut tu es primꝰ quotꝰ ego. Cuius relatiuũ eſt poſſeſſiuũ: cui noĩa poſſeſſiua rñdẽt & pnoĩa: ut meus: tuꝰ regius: euãdriꝰ: ut enſis ẽ tuus: cuiꝰ eſt galea. Cuias eſt relatiuũ gẽtile uel patriũ: cui rñdẽt noĩa gẽtis uel patriȩ: ut Veronẽſis: Venetꝰ: Italus: Tuſcus: ut Antoniꝰ eſt Venetus: cuias eſt Andreas. Quotuplus ẽ relatiuũ ponderale: cui reſpondent: noĩa ponderalia: ut ſimplus:

duplus:triplus:q̃druplus & ſĩlia:ut ager reddit triticũ centuplũ quotuplũ uolo. Quotuplex a plico cõpoſitũ ẽ:cui p ſimilia noĩa rñdet ut ſimplex:duplex:triplex quadruplex:ut mea clãis ẽ duplex:quotuplex ẽ tua. Quotẽus relatiuũ ẽ diuiſiuũ:cui rñdet p hæc noĩa:ſingulus:bin9:tern9q̃tern9:ut boues eũt bini:quoteni equi.

¶ De Heteroclitis.

Eteroclitum nomẽ dr̃ ab ετέροσ & κλιτόν.i.alterne declinatũ:qđ diuerſis mõis decliat: ut uas uaſis hęc uaſa uaſoꝝ. Fit ãt q̃ttuor mõis:gñe:declinatiõe:numero: & caſu: ut infra patebit.

¶ Vnde uerſus.

Et genus & numerus & declinatio caſus.
Nomen heteroclitum reddere ſæpe ſolet.

¶ Hæc nomina in ſingulari maſculini generis ſunt. In plurali uero neutri:ut hic infernus hæc inferna.

Sibilus & cetus cum tartara dindima auernus
Suparus infernus & tænara baltea iunge.
Eſt iocus atq; locus ſic mœnalus Iſmarus adde:
Singula ſunt maris.& plurali neutra notabis.
Sæpe locos tamen atq; iocos pluraliter audis.

¶ Sibilus el ſtifello:et el ſono dela biſſa:cœt9 uno peſſo ciego como e la balleã: Tartar9 lo iferno ĩfimo. Dindim9 uno mõte dela ſelua frigia apſſo troia: Auern9 el mõte de la ſybilla apſſo cumæ cumaꝝ:ſupar9 el ſuero ſemette ĩ le pianelle:ifern9 adiectiue ponit ap̃ latiæ ſcribẽtes:ſed ap̃ eccl̃iaſticos heteroclite põit:tenar9 ẽ mõs lacõiæ circa finẽ mallei mõtis põit ꝓ loco iferoꝝ a poetis: Baltheus e lacẽtura deli ſoldati:ẽt ꝓ aliis aliq̃n põit apud poetas: locus el loco: Menalus e uno monte de archadia a quo dicit menalia larchadia ſimiliter hiſmarus unde hiſmaria ẽt larchadia.

Hæc nomina in ſingulari fœminini generis ſunt.

In plurali uero neutri:ut hæc carbaſus carbaſa.
Carbaſa rhetorica dic altilis atq; ſuppellex.
Pergamus & topica ſimul arbutus intiba iungo.
Eſt zizania buccolica atq; georgica paſcua cæta
Singula fœminei dices pluralia neutri.

¶ Carbaſ9 la uela de la naue:rhetorica la rhetorica:altilis li oſel li domeſtici.i.de caſa:ſupellex la maſſaria:pgam9 una cita i frigia uñ ſũt charte pgamenæ pgama uero i plurali ſonno le murę de troia: Topica e uno libro de Ariſtotele ẽt de tullio. Arbutus e lo arboro ſiluatico che fa le mele ſaluatiche:Intibus bi el radechio. zizania le zance:Bucolica la bucolica:Georgica la georgica:Paſcua el paſcolo deli animali: Caeta el peſſo ſimile alla ballena de quo etiam eſt ſupra dictum.

¶ Hæc nomina ſingulariter neutra ſunt. Pluraliter uero maſculina:ut hoc cœlum hi cœli.

Cœlum cum porro filum argos raſtra capiſtrum.
Et frenum:mas eſt plurali:ſingula neutra.
Frena tamen uidi ſic fila & raſtra leguntur.

¶ Cœlũ el cielo:porrũ el porro:filũ el filo. Argos e una cita antiqſſima de græcia:raſtrũ la zappa aradẽ la terra:capiſtrum el caueſtro:frenum el freno de li caualli etiam ad alia refertur:lupi luporum e el primo freno da domar li caualli.

¶ Hæc noia neutri gñis i ſinglari:fœminini aũt i plurali:ut hoc ueſp:hę ueſpæ uel ueſpi.dr̃ hoc cępe hæ cępe aũt & hęc cępa pę.
Eſt epulum cæpe cum balena ueſpere neutra
Singula declines:plurali fœmina dices.
Balnea ſunt neutq;.

¶ Epulũ ſignifica el cõuido:epule aũt ſono le uiuãde ſe portano in el cõuido:Cępe la cevolla:nõ inuenit̃ hæc cępa in ſingulari. Ouidius i.ii.de faſtis ait. Cedẽda ẽ hortis eruta cępa meis:& tũc non

eſt heteroclitũ:Balneũ dr̃ el bagno gñali noĩe:in plurali balneæ
ſunt priuata loca in domib9 principum ubi lauari ſolẽt delicatæ:
Veſper dicitur la ſcira in plurali ſono le horæ delli ſacrificii.
Sunt etiam quædam nomina defectiua:ut iſta nomina:quæ
de uſu carent nominatiuis & uocatiuis ſingularibus.
Iſta uiciſq; necis dapis & precis & ditionis:
Et frugis lateris opis omnia ſunt ſine rectis.
Nec tamen inuenies cum uiſcere uerberis adde.
Frugis la biaua:Necis la morte:uicis la uolta dapis la uiuãda
i li ſacrificiũ.Precis la oratiõe:ditionis la ſignoria:frugis la biaua:
afruor dr̃ lateris lap̃da cocta.Opis lo alturio i plurali le richeze.
Quædam nomina neutra ſũt:quæ i plurali carent genitiuis
datiuis & ablatiuis:ut ora thura:inuenitur tamen oribus.
Os æs mel mare thus ius rus uina ordea dices.
Quæ tibi tres caſus tantum pluralia ſeruant.
Os la bocha etiam ponitur pro toto corpore: æs el metallo:
Mel el mele:Mare el mare.Thus lo incenſo ius la raſone etiam
el brodo.Rus la uilla;uinum el uino.
Alia noĩa maſculina ſunt:q̃ de uſu nõ niſi ſingulr̃ declinant̃.
Fumus cum fimus ſanguinis cum puluere limus
Aer ſal pontus ſol mundus uiſcus & æther:
Maſcula ſunt quorum raro plurale uidebis.
Fum9 el fumo:fimus el ledame:ſanguis el ſangue.Puluis la
poluere:lim9 el fango:Aer lo aere:Sal el mare:põt9 ẽt dr̃ el mare
Sol el ſole:Mũd9 el mõdo:uiſc9 el uiſco deli ocelli:æther lo aere.
Aliqua fœminina ſunt:quæ tãtum ſingulariter declinantur.
Lux ſitis & tabes mors uita fames quoq; labes.
Gloria fama ſalus humus & pax cum lue tellus:
Et proles ſoboles raro pluralia cernes:
Adde ſenecta ſenectus:adde iuuenta iuuentus.

Moribus inuenies.

¶ Glía la glía: fama la fama: ſalus la ſalute hum9 la terra: pax la pace: lues la peſte: tellus la dea dela terra: Proles & ſoboles ſignifica li deſcēdēti: ēt idē ē ꝓgenies: ſenect9 & ſenecta dr̄ la uechieza iuuēta la æta deli zoueui: iuuētus la multitudine deli zoueni iuuenta tis la dea dela æta deli zoueni.

¶ Quædā nomina neutra ſunt: quæ tm̄ ſingulr̄ declinantus.

Manna ſolum læthum cœnum pus faſqꝫ nefaſqꝫ.

Lacqꝫ ſalum uirus euum uer adde neceſſe:

Et uulgus pelagus indeclinabile uirus.

Secum ador ſenium metalla negantia fixa.

Noia metalloꝝ & negatiua ſubſtātiua canent numero puralr̄.

¶ Manna la māna: ſolū la terra: læthū la morte: cœnū el fango: pus: el uenēo i pole: fas licito. nefas ñ licito: lac el lacte: ſalū el mare: uir9 el uenēo. Acuū la æta: neceſſe. i. neceſſaria coſa: uulgus el ppl̄o ſēza lr̄æ. pelag9 el mar̄. ador el fior de faria: ſeniū la uechia.

¶ Hęc ſunt qdā maſculina: q̄ tm̄ de uſu pluraliter declinantur.

Primates proceresqꝫ ſales cani atqꝫ penates:

Atqꝫ fori manes liberi ſuperiqꝫ quirites:

Et lemures faſces ſic inferi ſingula nunquam.

¶ Primates. i. li primi de la terra: proceres li baroni: ſales le piaſeuoleze. cani li cauelli canuti: penates li dei domeſtici: fori li bāchi itorno ale naue: Manes le aiæ deli morti. liberi li fioli maſchi et fœmine: Quirites li romani: lemures le ombre dela nocte faſces li licturi deli conſuli romani. Supi li dei del cœlo. Inferi ſeu etiam inferni: ideſt li dei delinferno: ſed nota quod latinæ loquendo dicitur inferus ra rum: & ſuperus ra rum: adiectiue &c.

¶ Quædā noia fœminina ſūt: q̄ niſi puralr̄ de uſu declinant̄.

Induciæ latebræ thermæ idus atqꝫ calendæ.

Manubiæ nonæ feriæ cum nundinæ nugæ:

Excubiæq; faceciæ opes ſcalæq; minæq;:
Exuuiæ faleræ illecebre primitiæ iunges:
Inficiæ inſidiæ inferiæ exequiæq; notabis.
Reliquiæ exquiliæ blandiciæ quiſquiliæq;:
Diuitiæ cum nuptiis ac dilitiæ.
Singula declines nunquam:pluralia ſemper:
Inuenies latebram feriamq;.

¶ Induciæ la tregua ; latebræ le abſcōſiōe.thermæ le ſtuue de laqua calda.manubiæ li denari de la preda uēduta.Nonæ li primi di deli meſi.idus li octo di ſequēti:Kalēdæ li di ultimi:feriæ li di dele feſte.Nuge.i.le zanze.Nundinæ.i.la fiera:& el di ſe fa el mercato.Excubię le guarde de notte.Vigilie le guarde del di.facetię le piaſcuoleze.opes le richeze.ſchale le ſchale.Minę le menaze.Exuuię li ſpoglii deli ſoldati p̄ſi:falere li ornamēti deli caualli ptrāſlationē ēt dele orōne:Illecebrę le piaſcuoleze p īganar:primitie ſōno ch̄ ſe dāno ali ſacerdoti:īficiæ le negatōe:iferię li ſacrificii p li morti:exeqę la ſepultura deli morti:reliqę le reliquie deli ſci:nā Analecta dr̄ q̄lli fragmēti ſe arecoglino ſu la mēſa dapoi māziare:exqlię e uno mōte deli ſette dētro a Roma:blanditiæ le piaſcuoleze:qſqlię le mōdeze in el ſpazar la caſa:Diuitię le richeze:Nuptiæ le noze.Delitiæ li ornamenti ala tauola deli ſignori.

¶ Quædā noīa neutra ſunt:q̄ nunq̄ ſingulariter declinantur.
Mœnia:cum pondo præcordia milia & exta
Ilia cum caſtris.magalia feria iuſta
Tempe carcheſiis mapalia iungimus arma:
Feſtaq; diuorum ſponſalia ſingula raro.

¶ Mœnia le mure dela cita:pōdo el pexo de liure uinteeinq; p̄cordia le coſe ſecrete del core:Milia el nūero de mille.Exta le budelle deli aīali ſacrificati:Iuſta to℞ li ſacrificii deli morti iuſti:Ilia le budelle.Caſtra el campo deli ſoldati:Magalia le caſe deli pa/

ſtori: Seria le coſe graue: tempe iloghi de lectiueli i theſſalia: Carchesia li uaſi græci da beuere: Mapalia le touaglie dela tauola: arma li iſtrumẽti da cõbattere & de q̃lũcha coſa: feſta diuoꝝ ſũt ſicut ſaturnalia oꝝ le feſte de Saturno: Vulcanalia le feſte de uulcano qnquatria le feſte de pallade & ſimiliter alioꝝ deorum.

¶ Notandum ꝙ hoc nomen uas in ſingulari eſt declinationis tertiæ: in plurali uero ſecundæ. (la ſegurta

Vas uaſis ternę: uaſoꝝ uaſa ſcdæ. Vas uaſis. i. el uaſe: uas dis: dr̃

Hoc nomen uis in ſingulari tres hẽt caſus: in plurali uero oẽs:

Vis uim uiq; dabit: totum plurale tenebit:

Viſq; tamen genitiuus habet.

¶ Nota quod uis habet omnes caſus ſecũdum priſcianum & ſignificat la forza: la uirtu: & la uiolentia.

¶ Hæc duo nomina in ablatiuo ſolo inueniuntur de uſu. ſ. ſpõte & cel te: tabi uero in genitiuo: & tabo in ablatiuo.

¶ Nomina interogatiua ut quis. Diſtributiua ut omnis alteri Relatiua ut qui. Negatiua ut nullus. Infinita ut quiſnam carent uocatiuis. Vnde uerſus.

Quæ quęrunt: quæ diſtribuunt: referuntq;: negantq;.

Infinita quoq; caſu cauere uocante:

¶ Noĩa fructuũ arborũ ſunt generis neutri: ut hoc pirum: & hoc pomum: pręter infraſcripta: quæ ſunt generis fœminini.

Arboreum fructum dicemus neutra notare.

Fœmina caſtanea nux glans & ficus oliua:

Auelana ſimul cum baca iungimus uua:

Addis & amigdala.

¶ Caſtanea la caſtagna: nux la noſe: glãs la giãda: ficus el fructo del figo: oliua el fructo de la oliua: auelana la nizola: baccha el fructo de lo lauro etiã del cornìale & de loliua: uua luua. Amigdala la mandola: quæ dicitur etiam nux plurima: & cæ.

INter qs & uter hoc itereſt: qd qs de duob9 & de plu/ rib9 dicitur. Vter autem de duob9 ut qs.i.qual de dui e de piu de dui. Vter.i.q̃le de dui. Ad qs rńdet̃ p noía de pluribus dicta ſcilicet oís:quilibet quis: qcunq;: ciaſcaduno de piu de dui. Nemo nullus neſun de piu de dui. Aliqs unus q' dam qſq̃ quiſpiã alcuno uel uno de piu de dui Ad uter rńdetur per noía de duobus dicta: ut uterq; uteruis luno e laltro: neuter neſuno de dui: alter uno de dui: alteruter o luno o laltro de dui. Prædicta noía cũ genitiuo iungitur aut ablatiuo cũ de e uel ex: ut ex nobis uel noſtrũ uterq; ſapiens eſt. Sunt etiam aduerbía quæ dicunt̃ de pluribus: & quæ dñr de duobus tãtũ de plurib9 ut ubiq;: ubilibet: & ubiuis: ubicũq;: nullibi alicubi alibi: uſpiam. uſquã: & nuſquã: & ſimilia. Vtrobiq; in ciaſcadũo loco de dui. neutrobiq; i neſuno loco de dui: alterubi i uno loco de dui. Qui componit̃ cũ cũq; ut qcunq;: & qs geminatur ut qſqs: & ſemp ponunt̃ in eo caſu: i quo ponit̃ relatiuũ ut amo qcũq; laborat.i. oẽm hoĩem: q laborat. Quiſqs hẽt qcqd: qcqd tãtum mõ quo quo. Quis differet a q qm̃ q dr̃ relatiue: interrogatiue: & ĩfinite. Quis ãt ĩfinite & ĩterogatiue. qs hẽt aliq̃s cõpoſitões: q̃s nõ hẽt Cũ qs nãq; piam ſine q cõiũge putas quã. (q & ecõuerſo. Dam uis cumq; libet. qui ſine quis retinet.

❡ Quod requiruntur in ſoluo is: quattuor: in prima parte co/ lui che paga in nominatiuo: i dinari in accuſatiuo colui che uien paga in datiuo: la coſa per che ſe paga in ablatiuo cum præpoſi/ tione pro: ut ego ſoluo denarios alicui pro meis debitis.

❡ Quot requirunt̃ i nubo nubis: tria in prima parte colui che marita in ablatiuo a uel ab mediante: el ſpoſo in datiuo: la ſpoſa in nominatiuo ut a me nupſit Petro aliqua puella.

❡ Quot requiruntur in lateo es: tria: in prima parte colui che aſconde in ablatiuo ſine præpoſitione: uel accuſatiuo medi/

ante propter:la coſa che ſi aſcoſa in nominatiuo:colui achi ſi aſcoſa in datiuo uel accuſatiuo: ut me uel propter me latet liber Petro uel Petrum.

¶ De Orthographia.

A ſeperans.m.uel.u.abs.q.c.t.cætera uult ab.
Amitto auello abſcondo abſcutit abſtineoq.
Abluit abduces abrumpit aberrat abundo.
Cum fra.ga.rũ.pa.mus in hæc ab ſub & ob uariamũt.
Non ſic aſporto non aufert aufugioq;
Aſt operit uel omitto iacit tenet ab ſuit uſq;
R.non mutabunt ab:& ob.
Cor fra grans le nis pi ra ſal tans ad ſibi mutat:
De perit.ex.aperit ſtat in adſum agnoſco g ſeruat.
Conſona bina fugant d.aſcendo aſperga nec adſto.
Ni ſit.l.aut.r.ut Applicat approbo ſcripta notato.
O.per.c.mutat acquiro.
L.ſi compones aut.r.cum & in ſibi mutat.
M.uel.b.uel.p.m.ſibi nectere querunt.
N.g.per mutat.ignoro cognita dicent
Vocalis iacit.n.cohibet cohit atque cohercet.
Excipies commedo comites.
Ci.ſus.iu.pa.ſi.tis cum dis.ſed cætera uult di.
Si mutabis in.f.ſed conſona bina fugant s.
Di iudico tamen inuenies coniunge diſertus.
Dauus iungebat lu nu m maris e ſibi iungit.
Ex alias fugat.ſ.mutabitur in.f.ut effert.
Editur euellit eiecerat egerit ebibit.
Eleuat enabit emergit & eripit inde.
Excubat exonerans exponens extrait:exit
Extruit exanguis,excindit & expuit expers.

¶ Incipit opuſculum utiliſſimum per clariſſimum uirum dominum Guarinum Veronenſem editum.

DIcitur eſſe nepos de nepa luxurioſus.
Aſt natum gnati:poſt natum dic eſſe nepotem.

Nepos	tis	el luxurioſo.
Nepos	tis	lo abiadego
Nepos	tis	el deſcendente.

¶ Duricies carnis callus:callis eſt uia ſtricta.
¶ Eſt montis collis:caulem dic eſſe uirentem.
¶ Caula gregem claudit:capitis ſub pondere collum eſt.
¶ Eſſe colum dices:qua fœmina fila reducit.

Callus	li	el cal de le man
Callis	lis	el ſentier
Collis	lis	el montiſello.
Caulis	lis	el caulo o uer la uerza
Caula	le	la ſtalla de le piegore.
Collum	li	el collo.
Colus	li	la rocha da filare.

¶ Philoſophi radius:radios dic eſſe rotarum:
¶ Textoris radius:radii de ſole niteſcunt.

Radius	dii	la uirga del philoſopho:
Radius	dii	el gauelo de la roda.
Radius	dii	la nauiſella del teſtore.
Radius	dii	el razo del ſole.

¶ Liber bri cordex:& durus in arbore cortex:
¶ Liber eri bacchus:nulloq; ligamine natus.
¶ Factus de ſeruo liber libertus habetur:
¶ Libertinus erit liberto patre creatus.

¶ Hic etiam libertus erit.

Liber	bri	el libro.
Liber	bri	la ſcorza dura.
Liber	beri	el dio bacho.
Liber	beri	lo homo libero:
Libertus	ti	quel chera ſchiauo e fato libero.
Libertinus	tini	el figliol del liberto.

¶ Obſto cum conſto doctrina ſupinat in atum:

¶ Cætera dant itum: præſto formabit utrunq;.

¶ Dicit auctor q̄ uerba compoſita a ſto ſtas faciunt ſupinum in itum: ut inſto iſtitum: præter obſto quod facit obſtatum & conſto conſtatum. Et præſto præſtitum uel præſtatum.

¶ Hæc geminant tundo cado pendo cum pedo cedo & tendo.

¶ Dicit auctor q̄ iſta uerba tundo cado pēdo pedo cedo & tendo geminant principium ſui præteriti perfecti.

¶ Moribus & uerbis lepor eſt: lepus quoq; ſiluis.

Lepor	ris	el bel parlar e la hōeſta di coſtūi
Lepus	ris	la lepora

¶ Annis coniugio ſexu uirtute uir eſto.

Vir	ri	lo homo da trenta anni in ſu
Vir	ri	el maridato.
Vir	ri	el maſculo.
Vir	ri	lo homo uirtuoſo.

¶ Coniugis affines: patris agnati, matriſq; cognati.

Affinis	nis	el parente da parte de la moliere
Agnatus	ti	el parente da parte de padre.
Cognatus	ti	el parente da parte de madre.

¶ Eſt patris hæc amita ſoror: eſt matertera matris.

Amita	te	la cia da parte de padre.
Matertera	re	la cia da parte de madre

¶ Eſt patris patruus:ſed auunculus eſt genitricis.

Patruus	trui	el barba da parte de padre.
Auunculus	li	el barba da parte de madre.

¶ Quos ſoror & frater generant dices amitimos.
¶ A patruis uero patrueles ſcito creatos
¶ Aſt conſobrinos geminæ genuere ſorores.

Amitimi	rum	li zermãi nati d un fradel & de una ſo.
Patrueles	lium	li zermani nati de do fradelli
Conſobrini	rum	li zermani nati de doe ſorelle.

¶ Ille ſororius eſt cuicunq; ſoror mea nubit.
¶ Ipſe uiri frater leuir eſt mulier quoq; fratris
¶ Fratria:glos fratris uxor ſoror atq; mariti.

Sororius	rii	el marido de una ſorella.
Leuir	ri	el fradello del marito
Fratria	rie	la moier de lo fradello (del marito
Glos	ris	la moier de lo fradello ouer la ſorella

¶ Hic cancer cri creſcit aquis:cœleſteq; ſignum.
¶ Canceris hoc cancer morbum potes ipſe uocare.

Cancer	cri	el gambaro.
Cancer	cri	uno ſegno del cielo.
Cancer	ceris	una infirmita cioe el cãcaro.

¶ Pro telis arcus:fornixq; uocabitur arcus:
¶ Circulus eſt arcus:iriſq; ſuum tenet arcum.

Arcus	cus	lo arco da freze.
Arcus	cus	la uolta del uſo.
Arcus	cus	lo circulo:
Arcus	cus	lo arco del cielo.

¶ Ductor aſellorum ſit agaſo:ſuumq; ſubulcus.
¶ Mulio dux mulis:ouium opilio tibi paſtor.
¶ Epolus eſt capris:dictus bobuſq; bubulcus:

Agaſo nis lo aſinario.

Subulcus ci lo porcaro.

Mulio nis lo mulatiero.

Opilio nis lo pegoraro.

Epolus li lo capraro.

Bubulcus ci lo biolco.

¶ Eſt cito circulo:ſit curriculum tibi tempus.

¶ Eſt ſpacium lus uel lum:paruum tu dicito currum:ac ē cu.

¶ Curriculo aduerbium:ideſt præſto.

Curriculum li lo tempo.

Curriculus ſeu curriculum lo ſpacio doue ſe fa lo exercitio del corpo.e picola careta:e lo loco doue ſe corre.

¶ Hoſpes qui recipit.& qui receptus habetur:

Hoſpes tis colui che alberga.

Hoſpes tis colui che ſi albergado

¶ Et qui nutrit ſolum dicetur alumnus.

¶ Qui uehit & uehitur:uector ſolet eſſe uocatus.

Alumnus ni colui che nutriga:

Vector ris colui che mena i naue o in careta o a cauallo:

Vector ris colui che ſi mena i naue o in careta o a cauallo.

¶ Sex caſus dices:fortunaq; caſus habetur.

¶ Euentuſq; malus:caſum dic eſſe cadenti.

Caſus ſus el caſo.

Caſus ſus la fortuna.

Caſus ſus lo auegnimento catiuo.

Caſus ſus lo cadimento.

¶ Obliquis ſpectans oculis tibi ſtrabo uocatur:

¶ Orbe carent orbi:natis & patribus orbi.

¶ Lucis egens cæcus fruſtra geſtabit ocellos.

¶ Vnum luſcus habet hebeti uel lumine cernit.

Strabo	nis	colui che guarda in trauerſo.
Orbus	bi	colui che ha ſuora li ochii.
Orbus	bi	colui che non ha padre.
Orbus	bi	colui che non fa fioli.
Cæcus	ci	colui che ha li ochii e non uede.
Luſcus	ſci	colui cħ a un ochio:ouer ued po(co.

¶ Lar domus eſto tibi:deus ipſe domeſticus eſt lar.
¶ Lar focus:atq; ignis:nec non penetralia ſacra.

Lar	ris	la caſa
Lar	ris	lo dio de caſa.
Lar	ris	lo fogolaro.
Lar	ris	lo fogo.
Lar	ris	le coſe ſancte aſcoſt.

¶ Stips hæc nummus:ſtipitis ſtipes arbore trunchus.
¶ Hic aut hæc ſtirps eſt radix:& clara propago.

Stips	pis	el dinaro.
Stipes	tis	el tronchon del arbor:
Stipes	pis	la radiſe.
Stirps	pis	la ſchiata nobile.

¶ Prunus habet prunum:ſed prunam flamma perurit.
¶ Pars anni breuior a bruma:tegit arua pruina.

Prunus	ni	la prugna cioe larboro.
Prunum	ni	la prugna cioe el fructo.
Pruna	ne	la braſa del fuogo.
Bruma	me	lo tempo piu curto del anno.
Pruina	ne	la brina che copre li camp .

¶ Cardinis in porta:ſed creſcit carduus agro.

Cardo	nis	lo guerzo de la porta.
Carduus	ui	lo garzo che naſce in li campi.

¶ Fundus ager:ſed funda iacit.pars infima fundum.

Fundus	di	el campo.
Funda	de	la frombola.
Fundum	di	el fundo.

¶ Talus taxillus ludus pars in pede talus.

Talus	li	el dado.
Talus	li	lo zuogo de i dadi.
Talus	li	la chauichia del pede

¶ Palma manus arbor:palma uictoria palma.

Palma	me	la palma de le mane.
Palma	me	un arbore ſcilicet palma.
Palma	me	la uictoria:

¶ Pecten:agit telas:lanam:ſimul atq; capillos.
¶ Rubes inferior:piſcis:atque ordo choreæ.
¶ Et pecten cytharæ.

Pecten	nis	lo pecten de la tela.
Pecten	nis	lo peten de la lana.
Pecten	nis	lo pecten de li capelli.
Pecten	nis	lo petenechio
Pecten	nis	uno peſſe
Pecten	nis	lo ordeno del ballo.
Pecten	nis	lo petenello de la cythara

¶ Heſperus in ſero dicatur:mane uocetur.
¶ Lucifer:atq; uenus ſemper nocteſq; dieſq;.

Heſperus	ri	la ſtella che par la ſera
Lucifer	ri	la ſtella che par la matina.
Venus	nus	la ſtella che pare la ſera e la matina.

¶ Eſſe thoros dicas palearia in corpore pulpas.
¶ Et ſedes thorus:& pro lecto ſæpe uocatur.

Torus	ri	la pelle che pende de la gola de li

bouí:e la polpa in lo corpo.

Torus	ri	la cariega de paia
Torus	ri	lo leto.

¶ Aſpires horam partem appellando diei.

¶ Si non aſpires limbum dabit:& regionem

Hora	re	la hora
Ora	re	la contrada
Ora	re	lo friſo de la ueſta.

¶ Prora prior pars eſt:pupis ultima:at ima carina

¶ Dic latus eſſe ratem: dic lingua natantia iuncta:

¶ Naues collectas plures tu dicito claſſem.

Prora	re	le parte dinanzi delle naue
Pupis	pis	la popa de la naue
Carina	ne	lo fondo de la naue
Ratis	tis	la ſponda de la naue:e lo rado.
Claſſis	ſis	la multitudine de le naue.

¶ Dic uulnus plagam regio plaga:uel plaga rete.

¶ Primum longato debes breuiare ſecundum

Plaga	ge	la piaga
Plaga	ge	la contrada
Plaga	ge	la rete

¶ Aures dic hominum:dic auriculas reliquorum

Auris	ris	la orechia de li homini
Auricula	le	la orecchia de li animali bruti.

¶ Auxilium deſignat opis:ops terra uocatur.

¶ Diuitias opibus ſimul auxiliumq; notato

¶ Genitiuo huius opis lo adiutorio

¶ Nominatiuo hæc ops la terra

¶ Opes modum plurali le richeze o uer lo adiutorio.

¶ Lens lendis capiti:lens lentis conuenit ori;

¶ Lentigo in facie nota ſit rubicunda uocata.

Lens	dis	la lendena
Lens	tis	la lentigia
Lentigo	nis	a lentizene de la faza

¶ Vita fouet corpus: cōſtringit uitta capillos

¶ Viuo facit primum: deriuat uincio uittam.

Vita	te	la uita. a uiuo uiuis.
Vitta	te	la binda: a uincio uincis.

¶ Eſt acies oculi: ſit acumen tibi cultri.

¶ Et bello ſtructas acies potes ipſe uocare.

Acies	ei	la ſutilita de lochio:
Acies	ei	lo filo del cortello
Acies	ei	la ſquadra dela gente darme.

¶ Vltio uindicta eſt: ſimul & prætoria uirga.

Vindicta	cte	la uendecta
Vindicta	cte	la baccheta del podeſta.

¶ Fex eſt filorum: ceps ferri: peſq; pillorum.

Forfex	cis	la ceſora
Forceps	pis	la tanaia de taiar el ferro
Forpex	cis	la forfeſina del barbiero.

¶ Fex eſt de reliquis: olei dicatur a murca.

Fex	cis	la fece de ogni coſa.
A murca	ce	la fece del olio

¶ Continue ſemper: ſit continuo tibi ſtatim.

Continue aduerbium ſempre mai

Continue: ideſt incontinente

¶ Imbribus eſt torens: eſt lignum torris aduſtum.

Torens	ris	lo fiume che creſce per pioga.
Torris	ris	el ſtizone

¶ Corporis eſt membrum manus: & turma: poteſtas.

Manus nus la mane
Manus nus la poſanza.
Manus nus la compagnia.
❡ Glís animal:glís terra tenax:glís lappa uocatur
❡ Príma tenet gliris:tis altera:tertia gliſſis.
Glis ris lo ghiro
Glis rís la terra creta
Glis ſſís una herba.
❡ Sors euentum:ſignat quoq; ſors capitale
❡ Sors eſt fortuna:ſortes reſponſa deorum.
Sors tís lo auignimento
Sors tis lo capitale
Sors tís la fortuna
Sortes um li reſponſioni de li dei
❡ Grana molo molis:in ſacrís mola multa farína.
❡ Eſt magnitudo moles:tibí ſit moles quoq; pondus.
Mola le la mola da maſnare.
Mola le la farina che ſe uſaua al ſacrificio
Moles lís la grandeza
Moles lis el peſo.
❡ Falx metit aſt ardet fax:faux utraq; mandít.
❡ Fas neutri generís ſignificat licitum.
Falx cís la falce da ſegar le biaue:& da ſegar lo fen:e da bruſcar le uegne.
Fax cis la faſella
Faux cís la maſcella.
Fas indeclinabile coſa licita.
❡ Díc thetís hæc thitidis ſic mater habetur achillis
❡ Occeani coniunx thetís ſic thetyos addís.
Thetís tidís la madre de Achille,

Tehys	thyos	la moier de oceano.

¶ Ales irundo canit: nat irudo: mouetur arundo

Irundo	nis	la rondena.
Irudo	nis	la ſanguetula.
Arundo	nis	la cana

¶ Tigris gris fluuius: tigris eſt belua gris dis.

Tigris	gris	uno fiume
Tigris	dis uel tigris uno animale.	

¶ Populus hæc arbor: populus his unio gentis

Populus	li	lo populo
Populus	li	la piopa arbore.

¶ Alter partitur: alium: notat atq; ſecundum.

Alter	alterius	uno de doi.
Alter	alterius	uno altero.
Alter	alterius	lo ſecundo.

¶ Lacteo lac ſugo: lacteo lac prebeo nato.

Lacteo	ctas	per dare lo late.
Lacteo	ctes	per molzer.

¶ Cupreſſi fructus conus eſt in caſſide criſta.

Conus	ni	el fructo del cipreſſo.
Conus	ni	el penagio.

¶ Caſſis dis galea: ſtant captæ in caſſe ferinæ.

Caſſis	dis	lo almeto:
Caſſis	ſis	la taiola.

¶ Clauis clauſtra aperit: infigit uulnera claua.

¶ Clauus conſtringit tabulas: nauemq; gubernat:

Clauis	uis	la chiaue.
Claua	ue	la maza ferrada.
Clauus	ui	lo chiodo.
Clauus	ui	lo timon de le naue.

¶ Penna uolat: pœna punit: pina ſit tibi rete.
¶ Pinnam & pinaculum muri dic eſſe cacumen

Penna	ne	la penna.
Pœna	ne	la pœna che ſe da:
Pina	ne	una rete.
Pinna	ne uel pinaculum pinaculi la ſumita deli muri.	

¶ Religio tibi ſit metus: & ueneratio diuum.

Religio	nis	la pagura.
Religio	nis	la reuerentia,

¶ Sunt faſtidia tedia: ſunt faſtigia celſa.

Faſtidium	dii	lo faſtidio.
Faſtigium	gii	la ſumita de ogni coſa.

¶ Eſt hominis tergum. ſed habebit belua tergus.
¶ Primum dat tergi: ſed tergoris eſto ſecundi.
¶ Interdum uacuas dicemus tergora pelles.

Tergum	gi	la ſpala de lhomo.
Tergus	ris	la ſpala de li animali.
Tergo	ris	la pel ſenza carne

¶ Sinciput anterior capitis pars dicitur eſſe:
¶ Occiput aſt partem capitis dic poſteriorem.

Sinciput	tis	la parte denanzi de la teſta
Occiput	tis	la parte de dereto de la teſta.

¶ D co miniſterium famuli: myſteria ſacra.

Miniſterium	rii	lo miſtiere de li famigli.
Myſterium	rii	lo miſterio ſancto deli primi ſa-(crificii

¶ Exemplar liber eſt: exemplum ſcribis ab illo.

Exemplar	aris	el libro doue ſe tuol exemplo.
Exemplum	pli	el libro che ſe ſcriue da lo exem-(plare.

¶ Q uinq; annos luſtrum dic: atque cubile ferarum.
¶ Circuituſq; ſimul: purgatio ſit quoq; luſtrum:

¶ Clarificat purgat circunſpicit omnia luſtrat.

Luſtrum	ſtri	el ſpatio de cinq; anni
Luſtrum	ſtri	el lecto de le beſtie.
Luſtrum	ſtri	la purgatione del grano.
Luſtrum	ſtri	lo circuito.
Luſtro	as	per clarificare.
Luſtro	as	per purgare.
Luſtro	as	per circundare:

¶ Igni ius coquitur:ius rectum:iuſq; poteſtas

¶ Eſt neutri generis iuris habet & genitiuo.

Ius	ris	el bruodo.
Ius	ris	la raſone.
Ius	ris	la poſſanza.

¶ Cor urunt curæ:ſed curam dicis amorem.

Cura	re	lo amore.
Curæ	rarum	li penſieri.

¶ Illatum uulnus:innatum dicitur ulcus.

Vulnus	neris	la piaga facta da altri.
Vlcus	ceris	la piaga nata per ſi.

¶ Pars capitis tempus:ſpacium dic eſſe dierum.

¶ Commoditas:aer:dicatur & emptio rerum.

Tempus	ris	la tempia de la teſta.
Tempus	ris	lo tempo.
Tempus	ris	la commoditade
Tempus	ris	lo aiere.
Tempus	ris	la compra de le coſe:

¶ Hæc ſutoris acus:ſit quartæ fœmininumq;.

¶ Hoc acus atque aceris terne eſt purgatio grani

Acus	cus	la gochia.
Acus	ris	la mondeza del formento.

❡ Lima terit ferrum:ſed limus ſit tibi cenum

❡ Obliquus limis:ſed continet oſtia limen.

❡ Terminus eſt limes:dicitur quoq; ſemita limes.

Lima	me	la lima.
Limus	mi	el ſango.
Limis	mis	coſa torta.
Limen	nis	lo limedal del uſo.
Limes	nis	el termino.
Limes	tis	lo ſentiero.

❡ Iudicium dices examen perſpicientis.

❡ Eſt examen apum colectio:lingua bilancis.

❡ Occido exanimo:iudex exanimat æquus.

Examen	nis.	la ſutil interogatione del zudeſe
Examen	nis	lo ſamo de le aue.
Examen	nis	la lengua de la balanza
Exanimo	as	per amazare.
Examino	as	per interogare.

❡ Aures dic patulas:oculos appello parentes. orechie

Patulus la lum coſa che ſta ſemp̄ auerta cōe le

Hic & hæc & hoc patens coſa che ſe apre e ſe ſerra come fa li ochii.

❡ Sunt aſtatæ teretes:ſed poma rotunda uocamus

Teres	tis		coſa rotunda como la aſta.
Rotundus	da	dum	coſa rotunda como e lo pomo

❡ Aſſiduus diues:ſimulatq; attentus habetur.

❡ Primo as atque dat.aſſideo caput eſto ſecundo.

Aſſiduus	a	um	coſa attenta.
Aſſiduus	a	um	coſa riccha.

❡ Proſpicit a longe hæc ſpecula:hoc ſpeculum tibi lucet.

Specula	le	la uedetta.

Speculum li lo ſpechio.

¶ Iuſticia eſt uirtus:iuſticium ius tacet urbis.

Iuſticia cie la iuſticia.

Iuſticium cii lo tempo che non ſe tien raſon.

¶ Bis duo ſunt odi noui cepi meminiq;.

¶ Quæ retinent ſenſum præſentis:præteritiq;.

¶ Iſta quattuor uerba.odi cepi.noui.& memini retinent . ſen/ſum præſentis & præteriti perfecti.

¶ Stans aqua ſit ſtagnum:ſed ſtannum dico metallum.

¶ N g.deſcribis primum enim dupliciq; ſecundum.

Stagnum gni laqua che ſta ferma.

Stannum ni lo ſtagno.

¶ Quæ flagrant ardent:fragrat quod mittit odorem

Flagro as per ardere.

Fragro as per mandare odore.

¶ Turmam ſcito chorum:ſed uentat in aere corus.

Chorus ri la compagnia.

Corus ri uno uento.

¶ Moriger eſt ille quem dicimus obſequio ſum.

¶ Quiq; bonos mores agit is moratus habetur.

¶ Eſt homo difficilis:querulus moroſus habendus.

Moriger ri colui che fa quello che ſe comã/da.

Moratus ta tum coſa coſtumada.

Moroſus ſi el diſpiaceuole che ſe lamenta.

¶ Immemor oblitus: tibi fœdus & oblitus eſto.

¶ Obliuiſcor habet primum:aſt oblino ſecundum.

Oblitus ta tum coſa domentecata.

Oblitus ta tum coſa ſpegazada.

¶ Eſt breuis argutus:eſt callidus atq; ſonorus.

Argutus ta tum coſa curta.

Argutus ta tum coſa ſcaltrida.
Argutus ta tum coſa ſonora.
¶ Lentus componudo ſignifica pien: ut uinolẽtus pien de uin:
¶ Pigrum flexibilem ocioſum lentus tibi monſtrat.
¶ Et ſi componas plenum ſignare uidebis.
Lentus ta tum coſa pegra.
Lentus ta tum coſa che ſe piega
Lentus ta tum coſa otioſa.
¶ Fert tria diſcrimen diſtantia glabra periclum.
Diſcrimen nis la differentia.
Diſcrimen nis la uertece.
Diſcrimen nis lo pericolo.
¶ Inuidus ipſe dolet: gaudet inuidioſus habendo.
Inuidus di colui che ha inuidia.
Inuidioſus ſi colui a chi ſi habudo inuidia.
¶ Collega facit officium: commitem uia iungit.
¶ Ipſe labor ſocium tenet & dabit eſca ſodalem.
¶ Aſt amor equalem pariter tempuſq; notabunt.
Collega ge lo compagno in officio.
Comes tis lo compagno in camino.
Socius cii lo compagno in lauore.
Sodalis lis lo compagno in la tauola.
Aequalis lis lo compagno iamore: ouer eq̃le (de tempo
¶ Sunt in or & in os quædam facientia rectos.
¶ Eſt odor atque lepos labor & honor additur arbos.
¶ Iſta quattuor nomina terminant nominatiuum in or & in os: ut odor odos honor: uel honos. arbor arbos. lepor lepos. labor uel labos.
¶ Iſta ſuis in er & in is ſeruiunt nomina rectis.
¶ Vomer cum puluis ſic ciner atque cucumis

¶ Iſta nomina repiunt in ſingulari nominatiuo ſ er & in is: ut uomer uel uomis. puluer uł puluis. ciner uł cinis. cucumer cucumis

¶ Qui necat occidit: moriẽs aſt occidit ipſe

¶ Primum cedo facit: cado uult formare ſecundum.

Occido	dis	per amazare
Occido	dis	per morire.

¶ Expecto opperior: operit ſecreta tegendo.

¶ Primo. p. duplicat ſimplex deſcribe ſecundo.

Opperior	ris	cum duplici. p. per aſpectare.
Operio	ris	cum ſimplici. p. per coprire.

¶ Sthema eſt nobilitas: ſtigma eſt punctura uocanda:

¶ Schema habitum dices atq̧ in ſermone figuram.

Sthema	tis	la nobilitade.
Stigma	tis	lo bolo.
Schema	tis	lo habito o la figura del parlar.

¶ Fert gerit oſtendit patitur dat dicit habetq̧.

¶ Fert cupit & turbat ducit configit in armis:

Fero	fers	per portare.
Fero	fers	per monſtrare.
Fero	fers	per dare
Fero	fers	per patire
Fero	fers	per dire
Fero	fers	per hauere.
Fero	fers	per deſiderare.
Fero	fers	per turbare.
Fero	fers	per menare
Fero	fers	per uenire a li fati.

¶ Eſt ager hoc aruum: granum eruum: ſulcus & uruus:

Aruum	arui	el campo
Eruum	ui	la erbeia:

Vruus ūi lo legno che ſe fa lo ſolco.

¶ Cogitat iſte putans: reperit qui excogitat ullum.

Cogito tas per penſare.

Excogito as per trouare.

¶ Admittit cum.d.recipit: ſine.d.quoq; perdit.

¶ Peccat & admittit.

Admitto tis per receuere.

Admitto tis per peccare.

Amitto tis per perdere.

¶ Orat qui rogat: exorat qui uendicat ullum.

Oro ras per pregare.

Exoro ras per ottegnir.

¶ Dic duc fac & fer cognoſces apocopata.

¶ Pro dice duce pro face pro quoq; fere.

¶ Quattuor ſunt uerba quæ ſincopantur in ſecunda perſona præſentis imperatiui. dic pro dice. fac pro face. duc pro duce. fer pro fere.

¶ Eſtus ſit ſolis feruor: motuſq; marinus.

Eſtus tus el boimento del ſole.

Eſtus tus el boimento del mare.

¶ Condito qui celat: facit: & diis conſecrat ipſis.

Condo dis per aſconder.

Condo dis per fare.

Condo dis per ſacrificare.

¶ Lignum ſerra ſecat: ſera continet hoſtia clauſa.

¶ R.geminas primum.r.ſimplex ſcribe ſecundum:

Serra re la ſega.

Sera re la ſeradura.

¶ Conſtat compoſitum eſt: manifeſtum dicito ſæpe.

¶ Conſtat & erigitur: & conſtat ſtare putatur.

¶ Conſtat & eſt emptum.
Conſto as per eſſer componudo.
Conſto ſtas per eſſer maniſeſto.
Conſto as per eſſer dreto.
Conſto as per ſtar conſtante.
Conſto ſtas per conſtare.
¶ Prænomen eſt illud:qđ ĩponit̃ alicui cã differẽtiæ: ut eneus.
¶ Nomen eſt illud:quod neceſſario ponit̃ omnib9: ut paulus:
¶ Cognomen eſt illud:quod eſt nomen cognationis: ut ſcipio:
¶ Agnomen eſt illud qđ ponit̃ alicui ꝑ euentũ:ut aphricanus:
¶ Quod differre facit prænomen dicitur eſſe.
¶ Aſt nomen proprium poſitum ſibi uendicat omnis.
¶ Cognomen uero genus & cognatio ponit.
¶ Quod dabit euentus agnomen iure uocabis.
¶ Vt eneus paulus & ſcipio creticus extat.
¶ Cogit qui ſtringit:& cogit qui ubera mulget.
¶ Et cogit ſubigit:ſic colligit:& ſimul urget.
Cogo gis per aſtrenzer.
Cogo gis per molzer.
Cogo gis per ſottometter.
Cogo gis per adunare:
Cogo gis per conſtrenzere.
¶ Pometum pomos:pomaria poma reſeruant:
¶ Mœnia poſt locos poſitos pomeria dices.
Pometum ti lo logo doue naſce li fruti.
Pomarium rii lo logo doue ſe gouerna li fructi
Pomerium rii lhorto che ap̃ſſo li muri de la cita
¶ Malus mala creat:ſed geſtat carbaſa malus:
¶ Fœminei generis primum:maris atq; ſecundum.
Hic malus li lo pomar arbore.

Hic malus	li	lo arbor de la naue.

¶ Semen ager recipit:ſed terra extollitur agger.
¶ A breuis in primo.g.duplex ſcribe ſecundo.

Ager	gri	lo campo.
Agger	gris	lo teraio.

¶ Mentitur fallens:mendacia dicit oberrans:

Mentior	ris	per far la buſia ſapiandolo
Et dicere mendacia		per far la buſia.non ſapiandolo.

¶ Hic uæhementer amat:diligit iſte minus.

Amo	as	per amar grandamente.
Diligo	gis	per amare poco.

¶ Dic gallos gentem:gallinas gallus habebit.
¶ Atq; ſacerdotem cybellis tu dicito gallum.

Gallus	li	el gallo.
Gallus	li	el franzoſo.
Gallus	li	el ſacerdote de cybelle.

¶ Carmina qui ſcribit canit:& qui facta prophetat.
¶ Qui canit & cantat:laudans canit acta uirorum.

Cano	nis	per cantare.
Cano	nis	per nuidiare.
Cano	nis	per deſcriuere.
Cano	nis	per laudare.

¶ Arceo cum moueo:cum cogo arcere uocabo.

Arceo	ces	per conſtrenzere.
Arceo	ces	per remouere.

¶ Protheſis apponit caput:aphereſiſq; recidit:
¶ Sincopa de medio tollit quod epentheſis auget
¶ Aufert apocope finem:quem dat paragoge.
¶ Protheſis eſt figura quæ fit quando littera uel ſyllaba addi-
tur principio dictionis:ut gnatus pro natus.

¶ Aphereſis eſt figura quæ fit quando littera uel ſyllaba remouetur in principio dictionis: ut mitte pro dimitte.

¶ Syncopa eſt figura: quæ fit quando aliquid remouetur. de medio dictionis: ut deum pro deorum.

¶ Epentheſis eſt figura: quæ fit quando aliquid adiungitur in medio dictionis: ut induperator pro imperator.

¶ Apocopa eſt figura: quæ fit quando aliquid remouetur de fine dictionis: ut fac pro face.

¶ Paragoge eſt figura quæ fit quādo aliquid ſuper additur in fine dictionis: ut dicier pro dici.

¶ Legat qui mittit: ligat hic qui uincula nectit.

¶ Le primum longat: li curtam pone ſecundo.

Lego	gas	per mandare.
Ligo	gas	per ligare.

¶ Ille tibi ſimilis quiſquis facie equiparatur.

¶ Ille tui ſimilis qui moribus equiparatur.

¶ Ille eſt ſimilis tibi. Coſtui te ſomeia de la fazā.

¶ Ille eſt ſimilis tui. Coſtui te ſomeia de li coſtumi.

Qui fugat expellit: fugit hic diſcrimina uitans.

Fugo	gas	per deſcazare.
Fugio	gis	per fugire.

Pulſo ſonans: pulſo feriens: propulſo repellens.

Pulſo	ſas	per ſonare.
Pulſo	ſas	per battere.
Propulſo	ſas	per deſcazare.

¶ Trunchus erit ſolus uitis: ſed uinea plures.

¶ Aſt inſtrumentum dicetur uinea belli.

Vitis	tis	la uida ſcilicet arbore.
Vinea	nee	lo uignale:
Vinea	nee	uno inſtrumento da bataglia.

¶ Signat ago reddo facio refero quoq; duco.
¶ Et tracto inſector.

Ago	gis	per ſignare
Ago	gis	per rendere.
Ago	gis	per fare.
Ago	gis	per dire.
Ago	gis	per menare.
Ago	gis	per tractare.
Ago	gis	per ſeguitare.

¶ Qui plangit plorat:plangit qui percutit ora.

Plango	gis	per piangere.
Plango	gis	per baterſe la faza.

¶ Dicitur alga maris.ſed dicitur ulua paludis.

Alga	ge	la herba che naſce nel mare.
Vlua	ue	la herba che naſce in li paludi.

¶ Dic animam uitam:uentus eſt atq; alitus oris.
¶ Eſt animus atq; ira ſimul.

Anima	me	la uita
Anima	me	lo uento.
Anima	me	lo fiado
Anima	me	lo animo
Anima	me	la ira

¶ Qui ſeruat parcit:ueniam dans is quoq; parcit.

Parco	is	per ſeruare
Parco	cis	per perdonare

¶ Eſt uia qua uadis:ratio uia dicis:& uſum.

Via	uie	la uia
Via	uie	la raſone
Via	uie	la uſanza

¶ Verro traho:uero uerto:uero quoq; mundo.

Verro	ris	per tirar
Verro	ris	per uoltar
Verro	ris	per ſpazar

¶ Halat qui ſpirat:alit hic qui prebeat eſcam
¶ Primum longato:debes breuiare ſecundum.

Halo	as	per fiadar
Alo	lis	per nudrigar

¶ Frons frontis capiti.frons frondis in arbore dices.
¶ Eſt aqua fons maris:at tu fœmina cætera dices.

Frons	tis	la fronte
Frons	dis	la fraſcha
Fons	tis	la fontana.

¶ Maiorem incuſo:paruos accuſo pareſq;.

Accuſo	ſas	per accuſar uno elq̄l e mior de ſi
Incuſo	ſas	per accuſar uno maior de ſi

¶ Intendit ceſſat ſeruit uacat & ſuper extat
¶ Et licet atq; caret & uacuare ſolet.

Vaco	as	per intendere:e per dar opera.
Vaco	as	per dar loco
Vaco	cas	per ſeruir
Vaco	cas	per eſſer licito
Vaco	cas	per auanzare
Vaco	cas	per mancare
Vaco	cas	per uodare

¶ Dices diſcrimen atq; experimenta periclum:
¶ Primum dat pereo:percor uel pira ſecundum.

Periculum	li	la proua
Periculum	li	lo periculo

¶ Eminus a longe:ſed comminus ad prope ſpectat
¶ Eminus eſt primo:ſed comminus eſto ſecundo.

Eminus ſignifica da lonzi.

Comminus ſignifica dapreſſo

Nobilis antiquus uetus & carus habetur.

Antiquus qua quum coſſa gentile

Antiquus qua quum coſſa uechia

Antiquus qua quum coſſa cara.

¶ Dic auſtrum eſſe notum:nothus eſt ex pellice natus.

¶ H.fugit primum:tamen aſpirato ſecundum

Notus ſignificat un uento meridionale

Nothus ſignificat el baſtardo.

¶ Saltem ſi minus:ſi ſaltas dicito ſaltim.

Saltem almancho.

Saltim a ſalto a ſalto.

¶ Cecus & alatus nudus puer & pharetratus.

¶ Iſtis quinq; modis depingitur deus amoris

¶ Dicit auctor ꝙ quinq; modis depingitur deus amoris.

¶ Amouet:elongat:iungit qui admouet ullum

¶ D.careat primum:ſed.d.deſcribe ſecundo:

Amoueo ues per remouere.

Admoueo ues per azonzere

¶ Ala uolat:turba eſt equitum:uolucrumq; ſit ales:

Ala le la ala

Ala le la ſquadra dela gente darme.

Ales tis lo oſello o uer la oſella.

¶ Fœminei generis primum:commune ſecundum.

¶ Dicit auctor ꝙ ſunt qnq; fluuii in inferno:ſcilicet.Stix Acheron.Lethe.Cocytus.& Flegeton.

¶ Stix acheron lethe cocytus cum flegetonte.

¶ Odi.rri ſtatur.dediſcit.luget & ardet

¶ Stix eſt fluuius:qui inducit odium

¶ Acheron eſt fluuius:qui inducit triſtitiam
¶ Cocytus eſt fluuius:qui inducit luctum
¶ Lethe eſt fluuius:qui inducit obliuionem.
¶ Flegeton eſt fluuius:quo ſemper ardent animæ
¶ Pars populi claſſis:ratium collectio turma.

Claſſis	ſis	quella parte del populo romano
Claſſis	ſis	lo naulio
Claſſis	ſis	la cōpagnia de ſoldati a cauallo

¶ Ambitus clauſus eſt:ambitus optat honores
¶ Mobile fit primum:ſed fixum pone ſecundum

Ambitus	ta	tum	coſſa ſerrata
Ambitus	tus	tui	el deſiderio del honore.

¶ Qui ſacra fert libat:litat qui numina placat

Libo	bas	per ſacrificar in coſſe humide
Lito	tas	per otegnir ſacrificando.

¶ Fertilis eſt lætus:pinguis:ſic dicito plenum.
¶ Atq; alacer.
¶ Eſt lętus gaudens:ſed mortem dicito letum
¶ Diphthongum primo:ſed e ſimplex ſcribe ſecundo

Letus	ta	tum	coſſa abundante.
Letus			coſſa piena
Letus			coſſa graſſa
Letus			coſſa preſta.
Letus			coſſa alegra:& Letum la morte:

¶ Qui locat hic ponit:locat hic quicunq; maritat:
¶ Atq; parat pretis:etiam facienda locamus:

Loco	cas	per mettere:
Loco	cas	per maritar.
Loco	cas	per affitar.
Loco	cas	per alogar le coſe da fare

¶ Annuit atq; nuit ſi labro aut nare notat quid:
¶ Aſt nutat capite tremulo: ſed nictat ocello:

Annuo & Nuo is		per far ſegno con la bocha o con lo naſo.
Nuto	tas	per far ſegno con la teſta:
Nicto	ctas	per far ſegno con lochio:

¶ Dic famulum puerum: puer ætatem tibi ſignet:
¶ Atq; marem puerum: dicemus ſępe notare.

Puer	ri	lo fameio:
Puer	ri	lo puto:
Puer	ri	lo maſculo

¶ Dic cauſam propter: ſed iuxta dicito ſæpe:

Propter	rende caſone
Propter	ſignificat da preſſo:

¶ Eſt ardens ſintilla: carenſq; calore fauilla

Sintilla	le	la fauilla uiua.
Fauilla	le	la fauilla morta:

¶ Conſequor acquiro. ſimul exequor: ex primo quicquam:

Conſequor	ris	per aquiſtar:
Conſequor	ris	per mandar ad effecto:
Exequor	ris	per exprimer:

¶ Eſſe procul longe dices: procul & prope ſæpe.

Procul	ſignifica da lonzi.
Procul	ſignifica da preſſo.
Procul	ſignifica ſenza dubio.

¶ Qui laxat largat: laſſat qui membra fatigat.
¶ X. primum quærit. ſſ. duplex ſcribe ſecundo.

Laxo	as	per alargare
Laſſo	as	per afaticare.

¶ *Sæpius in is finit pluralem tertia quartum:*
¶ Cum tenet is rectus ſimilem formando ſecundum.

¶ Pluraleſq; uel er ns ſimul coniungitur rs.
¶ Nauis tris imbris pontis ſic dicito partis.
¶ Rarius i; reliqua plus pluris lis quoq; litis.
¶ Dicit auctor q; nomina tertiæ declinatiõis in accuſatiuo plu/rali ſepe terminantur in es & in is:ut omnes & omnis.
¶ Dicit auctor q; ſunt nomina tertiæ declinationis habentia ge nitiuum ſimilem nominatiuo:ut nauis. Et nomina tãtum plu/raliter declinata ut tris.
¶ Et nomina terminata in er:ut imber. Et in ns: ut pons. Et in rs: pars. faciunt ſimiliter in is magis q̃ in es in accuſatiuo plu/
¶ Grata petit poſcit:ſed debita:flagitat ardens. (rali.

Peto	tis	per domandare coſe de gratia.
Poſco	ſcis	per domandare coſſe debite.
Flagito	tas	per domandare arditamente

¶ Impetus atq; dies nox e uel u dat tibi ſextos.
¶ Dicit auctor q; iſta nomina terminant ablt̃m in e uel in u.
¶ Eſt pyra congeries lignorum ex buſtaq; buſta.
¶ Ardenteſq; rogos ſubiecto dicimus igni

Pyra	ræ	la maſſa de le legna.
Buſtum	ſti	la pira quando le bruſada.
Rogus	gi	la pyra quando la ſe bruſa

¶ Vas uadis ſpondet:uadum eſt fluuii breuis unda.
¶ Vas uaſis retinet.

Vas	dis	la ſegurtade.
Vadum	di	lo uazolo fino alaqua
Vas	ſis	lo uaſello.

¶ Vindex dicitur uentura pericula pellens.
¶ Præteritumq; malum qui punit dicitur ultor.
Vindex cis colui che fa la uendetta del ma/le che a auegnir.

Vltor ris colui che fa uẽdetta del male cħ

¶ Haurit dic uacuat ſorbet bibit aſpicit audit. (e paſſato.

¶ Atq; ferit.

Haurio ris per trar uino o aqua.

Haurio ris per ſorber.

Haurio ris per guardar.

Haurio ris per oldir.

Haurio ris per beuere.

Haurio ris per ferire.

¶ Vadit qui pergit promittens danda uadatur.

Vado dis per andare.

Vador ris per far ſegurta.

¶ Ciuibus eſt ciuitas:ſed mœnia dicimus urbem.

Ciuitas tis la moltitudine di citadini.

Vrbs bis li muri de la citade.

¶ Dicis aquam laticem uenis uel fonte latentem:

¶ Aſtq; latex uinum lateat quia uaſe uel uua.

Latex cis lacqua.

Latex cis lo uino.

¶ Fraus fraudis dolus eſt.fraudem dic eſſe periclum

Fraus dis lo ingano.

Fraus dis lo periculo:

¶ Conſultus petitur.petit hic conſultor habendus

¶ Quod uero petitur conſultum eſt iure uocandum.

Conſultus ti colui a chi ſi domandato cõſilio.

Conſultor ris colui che domanda lo conſilio.

Conſultum ti la coſſa che ſe domanda i cõſilio.

¶ Eſt factum facinus:facinus ſcelus eſſe memento.

Facinus ris el facto.

Facinus ris la ribaldaria:

¶ Fœta notat plenam:ſed dicta & puerpera fœta.

Fœta	tæ	quella che e grauida.
Fœta	tæ	quella che ha parturido

¶ Inſidias furtum:ſtuprum dic:atq; rapinam.

Furtum	ti	lo aguaito.
Furtum	ti	la rapina.
Furtum	ti	lo ſtupro.

¶ Eſt hara porcorum:uenerabilis ara deorum.

¶ Prima breuis petit h longa eſt ſine h q; ſecunda.

Hara	re cum h	la ſtala de le piegore.
Ara	re ſine h	lo altare.

¶ Hæc tria ſi dicas:orior:morior:potiorq;

¶ Declinando potes iris uel eris reperire.

¶ Auctor dicit q; hæc tria uerba:ſcilicet.Orior per naſcer Morior per morire.Potior per uſar de le coſe deſiderate: lequale ſe hanno cum fatiga. Poſſunt eſſe tertiæ declinationis ut Orior oreris.Morior moreris:& potior poteris.Et quartę:ut Orior oris.Morior moriris.& Potior potiris.

¶ Clariſſimi Guarini Veronenſis modus diphthongorum.

NOn ſine cauſa factum eſſe certe ſcio Floreualeri q; diphthonganda uocabula ſcire te uelle intelligo:quando eam rem ad orthographiam.ideſt recte ſcribendi formulam pertinere:& non paruum legenti adiuuamentum præſtare poſſe cognoueris qua quidem in re quid agam ſubdubito. Nam morem niſi tuæ uoluntati.qui de me optime meritus es: geſſero.ingratitudinis mereum eſſe confitear erit neceſſe. quo crimine nullum grauius: aut acerbius uel apud pſas puniri te-

ſtis eſt Xenophon. Subinde cum negligentia & uitio librariorũ omnem ferme diphthõgorum conſuetudinem abolitam: aut de prauatam aſpiciam: ita ut breues ſæpenumero ſyllabas uetuſtiſſimis quoq; codicibus diphthongis notatas comperiam. Vnde ipſarum rationem: aut uſum aucupari uix ſatis ſcio. & eo magis ꝙ quæ poſtulas dicto citius fieri feſtinantiſſimus urges. uerum enimuero ne laborem potius fugiſſe me arguas decreui: ꝙ una tumultuaria lucubratione potuero: ad te de diphthongis colligere: quæ latinæ lectionis memoria ſuppeditarit: aut ſi quid paululum græce ex doctiſſimo ac in primis humaniſſimo præceptore meo manuele chriſolora deguſtaui. Et ut Ciceronis præcepto facilius: de quo diſputatur: poſſit intelligi: Sermonem a diffinitione proficiſci ſatius eſſe arbitror. Diphthongus eſt duarum uocalium: cum ſingulæ uocem ſuam ſeruent: in eadem ſyllaba complexio ut. æ Nec ius faſq; diphthongos eſſe putandum erit cum nec in nec uiſuum ſeruare ſonum conſtet. Differt autem a monophthongo diphthongus: quod hæc duas habere uocales: illa unicam dumtaxat cernitur: ut coa ubi tris monophthongos eſſe deprehendis. Dicta iccirco diphthongus eſt ꝙ binis cõſtare uocalibus uidetur. dis enim græci bis & phthongum ſonum appellant. Noſtri quattuor fecere diphthongos. au. eu. ae. oe. quidam ei diphthongum addiciunt: uerum græcorum eam eſſe diphthongum manifeſtum eſt: qui cum pluris habeant diphthongos: cæteris omiſſis: quæ nihil propoſito conducunt: aliquas attingam: ex quibus deriuari noſtras liquet. ai cum in latinum uertitur: au per dierefim hoc eſt per ſyllabarum diuiſionem utraque manente littera in ai ſoluitur: ut maia aiax. aut ſi ue diæreſi in æ diphthongum trãſit ut pæan palæſtra. Ei autem in eu diphthongum latina conuertit oratio: ut eulus theſeus: aut in e longam: ut Achilles Vlyxes: Perſeus & perſes: aut in u ſo

lum:ut fugito. In oe diphthongum producimus:ut comœdia: & tragœdia: oi uel œ uertimus:ut pœna & phœnix: uel in u ut punicus. Diſſoluitur interdum:ut troia au quoque aut per dięreſim in a & in u conſonantem ſoluimus: ut nauis: aut in au: ut naufragium aula auſterus. Et ut ad noſtras redeamus æ diphthongum quidam paſſim protulerunt: ut ſillæ galbæ amithæ muſæ:nonnulli pro ſecunda eius littera moræ græcorum.ideſt e pronunciauerunt:quapropter maro noſter antiquitatis amantiſſimus aulai pro aulæ:& pictai:& pictæ ueſtis ſuo inſeruit carmini. Singulares generandi & dandi caſus & plurales nominandi:& uocandi in prima declinatione diphthongo.in æ notari certiſſimum eſt. Plurima quoque deriuatorum nominum in eus exeuntium diphthongantur:& ea potiſſime: quæ in uocalibus in a:aut in e productam exeunt:aut in æ: ut Verona ueronæus mitylenæ mitylenæus athenæ athenæus Thebæ thebæus Piſæ piſæus. Nunc cum nulla de au & eu extet ambiguitas: de æ & de œ dicendum uidetur. & primo de æ ſeruato ordine alphabetici:cui quęcunque memoriam fugerint: tute adde quæ legendo comperire poteris. Aeacus & ab eo deriuata:ut æacides. Hęc cum ſuis compoſitis.ut hæccine. Aedes ab eo nata: ut ædifico ædepol æditus ædus ædilis ædilitas. æga capra & ab eo dicta: ut ægis clipeus ægloga æglocеros.ideſt capricornus. Aege urbs æger ægritudo ægrotus. Aegeus & ab eo compoſita & deriuata: ut ægides. ægeum pelagus. ægina urbs & mulier. ægyptus & ægyptius. Aegiſtus ælia urbs ælius ab urbe:ælia mulier:aelianus proprium nomen uiri. hælios autem ſol & heliades: & eliogabalus.e.ſimplici ſcribenda erunt. Hæma ſanguis hæmaroe:cæterum emaria abſq; diphthongo. æmulus: & quæ ab eo: ut æmulor æmulatio æmilius læpidum latinæ ſignificans fraudulentum ęmilius:& ſua deriuatiua ęmilianus ęmilia

Aeneas cum ſuis compoſitis æneis æneidos et æneades ænigma ſermo obſcurus: aenus loci proprium: & laus cum ſuis deriuatis: ut aepenos & aepenenſis admonitio: Aenobarbus. Aeneus: æolus rex uẽtorum: & quæ ab eo: ut æolia æolides Aeoles populi. æolicus æon ſeculum & ſua compoſita: ut æenus. ideſt ſempiternus ænum æpia urbs epolus caprarum paſtor. Et ab eo: ut æpolium capraꝝ grex. Aequus pro iuſto & quæ ab eo: ut æqualis æqueu9 æquo æquas æquinoctium æquiparo æquiualeo æquitas æquor ris. Equus uero pro animali nullo pacto diphthongũ patitur. Hæreſis & deriuata ut aphereſis: diæreſis ſynereſis & herecticus. Hæreſius uiri proprium. haereo & deriuata ut haeſito. Hector Hæres & deriuatiua ut hæreditas. æs aeris & deriuatiua ut. aereus aeratus & oberatus debitor aeſculapius. aeſculus arbor: aeſtus & quæ ab eo aeſtuo aeſtas cum prole ſua: ut aeſtiuus. aeſopus aeschylus aeſchynes nomen proprium aetas & aetecula diminutiuum ſuum. aetern9 aeternitas aether: & ab eo ut aetherus aethera fulgor cœli. aethra mater Theſei. aethiops & aethiopia: aetena: & aetneus: aetolius & aetolia.

De ae diphthongo in mediis.

AChaeus gentile nomen alcæus poeta actæon proprium actaeus littoralis anapeſtus pes. anapae genus auis alnaeus. antaeus. ariſtaeus: ariaeus: aridae9 aſcraeus quoniam ab acra loco deriuatum eſt aulaea. quia eſt ab e uel aut aule uel aula. Caebs proprium loci. philoſophi autem nomen cebes: per e ſimplex. caecus caecitas caecias uentus quidam caecilus cæcilia. cædo in omnibus temporib9: ut cædebat: præter quam in præterito: & ab eo deſcendentibus: ut cecidi cecidiſſe: cedo autẽ dare locũ deſignans ſimplici deſcribiť e. cœlũ

& quæ ab eo:ut cæleſtis.cælebs cælo cælas.cæneus proprium ui
ri.cærephon cæronia urbs cere pro ſalue.cænodoxia noua glo
ria.pro inaui autem gloria e ſimplici ſcribes:cænotaphium cæ
ſar.cæſarianus.cæſaria.cæſaries.cætera.cætus pro conuentu:
pro piſce a ſimplici:cepi cum ſuis deriuatiuis per e ſolum:ut ce
ptus inceptus inceptor.& præceptor.cacodæmon infœlix calde
us chamelæon animal.camæmilla herba.chiamera.cinędus:cy
naegis circæum oppidum.chlena ueſtis ciræneus.chamelacum
herba.cliteneſtra.dædalus.damon.& dæmonium.diæta.dicæ
us.iuſtus.dicharchus.diareſis.dracæna.draconis fœmina.dra
cænis.fœmina:hebræus.hephęſtion. Enęus quoniam a loco in
a Eudæmon fœlix:& quoniam ſæpiſſime pro.f.ph:poſitum ani
maduerti cum idem fere ſint ut fuga fama hũc locum pro.f.ph.
ſupponam.phæces populi.phædon nomẽ philoſophi.phædra.
phædon.& phędros.phęto.phlegrea.pharęſius.phereus. Gæa
quæ & ge dicitur ab hoc ſecũdo georgica & geometria quo cir
ca ſolo ſcribitur egęon fluuius gęſa iacula uel tela gall ca.gętu
lus cnæus quod per c ſcriptum ſona g ut caius gaius græcus &
græcia.græcanicus.& græcienſis.ginecia bona dea a noſtris di
cta ginęces mulieres.ginecium mulierum diuerſorium ideus
mõs & proprium uiri & locale nomen lęra mulieris proprium
idumęus:quia a loco in e deriuatur idume.iſæus rhetor quidam
& fluuius.iudæus & iudęa.hymeneus. Lędo & ſua deriuatiua:
ut lęlſus lelius:lęmargus & lemargia in gluuies leſtrigones po
puli.leęna fœmina leonis lęna ueſtis lacęna.lacædemon & lacæ
dæmonius lenaeus bacchus ledaeus.licaeus mõs:licae a luper
calia. Machaera gladius matheus.męander fluuius maenadei.
mulieres inſanæ.mænalus mons.mæonia.mæon.mæotis pa
lus & mæoticus.megæra.manichæi.muſæus proprium. Na
zareus pæan.pædagogus.& alia quæ a pædos.ideſt puero deri

uantur:ut pædomantia:pedotriues.pædotricus præceptor gim naſii.pæon pes metricus pæon medicus quidam a quo pæonia herba pęnopes.Palæmon.præda prædor.prædo.prædium eius diminutiuum prædiolum. prænefte.& prænęſtinus.præs præ dis.pordæa urbs.præ præpoſitio cum ſuis compoſitis ut præ/ceps.præator.prætura.prætorium.præmium.prælium . præter & pterea palęſtra & palæſtrides.papæ.palæſtina.Panætius phi loſophus nireus athanięſis portus plathearum urbs & plathæn ſes ex ea Ptolomæus pilæus proprium.Quę relatiuum ſingu/ lare plurale in omni genere.quandam quæcunq; aliaq; id gen9. quæ uero coniunctio per e. Quæro & quæ ab eo ut quæſtus quæſtor quæſtura lamentor e ſimplex habet:quæſo Rhæda p curru.Sæpe cum ſuis: ut ſæpius ſæpiſſimæ & ſæpenumero.Sa bæus ſæducæus.ſcæuola ſæuus & Sphæra ſpælea id eſt ſpelun ca ſineresis. Tænarus mons tænia uitæ.timæus uiri proprium: trophæum. trochæus:uæ cum ſuis compoſitis ut uæcors.

De.œ.

Oebalia pars laconiæ:œconomus diſpenſator familiæ:& ab eo œconomia & œconomicus œdipus et œdipodes œbades pro prium uiri:œnos uinum:& ab eo ut œnophorus uas uinarium: œnotrii ſabini.œneus proprium uiri œneamur œſtrum pro aſi/lo.mœbæum carminis genus.œſyria.idest caua ſyria:cœnobi/ um uita communis:ut monachorum:cœpi pro incipio:cœna ci bus ſerotinus.cœtus ſecundum quoſdam cœtus gigas & cœli/us:cœlia cœrillus proprium crœſus ſex lidorum cœlia foſſa prope Romam.Epicœnum fœdus philopemon dux quidam phœnix phœnicia fœniſſa fœnum fœnarius fœnus fœtus fœ tura.fœnerator phœbus & phœbe nō autem ephœbus.Phœ dorus proprium:pronœa prouidentia.Lœdorica dicacitas mor dax mœnia: mœnecus hercules: mœcus & mœcha mœricus